

NARRATIIVISUUDEN SISÄLLÖLLINEN KEHITYMINEN AIHEANALYYSIN KAUTTA TARKASTELTUNA

Kvantitatiivinen tutkimus aiheiden esiintymisen vaihtelusta
iän ja sukupuolen mukaan ”Unelmien päivä” -kirjoitelmissa

Santeri Heinonen
Tampereen yliopisto
Viestintätieteiden tiedekunta
Suomen kieli
Pro gradu -tutkielma
Helmikuu 2018

Sisällys

1.	Johdanto.....	3
2.	Narratiivit.....	4
	Narratiivien määritelmiä.....	4
	Näkökulmia narratiivisuuden tutkimiseen.....	8
	Narratiivien kehitys.....	11
	Narratiivin käsite tässä työssä.....	16
	Luokittelu.....	17
	Luokittelumahdollisuudet.....	19
3.	Unelmakorpus ja aihepiiriluokittelu.....	23
4.	Narratiivien sisällönanalyysi.....	26
	Analyysiluokat.....	28
	IHMISUHTEET.....	28
	HYVINVOINTI.....	35
	URA.....	52
	Muut.....	56
5.	Narratiivianalyysin tulokset.....	62
	Kuinka monesta aiheesta kirjoitettiin.....	62
	Mistä aiheista kirjoitettiin.....	66
	Suosituimmat aiheet.....	74
	Tulosten koonti.....	78
	Tulokset tiivistetysti.....	81
6.	Pohdinta.....	82
	Jatkotutkimus.....	83
7.	Lähteet.....	85

1. Johdanto

Tässä työssäni tarkastelen aiheiden kehittymistä Unelmien päivä – kirjoitelmissa. Kirjoittajat ovat kuudes- ja yhdeksäsluokkalaisia oppilaita sekä ammattikorkeakouluopiskelijoita, joita on pyydetty kertomaan joko oikeasti tapahtuneesta tai fiktiivisestä unelmiensa päivästä. Ikäryhmittäisen tarkastelun lisäksi eroavaisuuksia havainnoidaan sukupuolen perusteella. Aineiston perusteella selvitetään aiheeseen tarttumista, eli tarkastellaan, mistä aiheista kirjoitetaan ja miten monesta.

Vastaavantyyppistä kvantitatiivista tutkimusta ko. aihepiiristä on tehty vain vähän. Tässä työssä tavoitteenani on ollut luoda ennen kaikkea deskriptiivinen esitys aiheesta. Tulosten perusteella naispuolisten kirjoittajien tekstit olivat aluksi, miespuolisten kirjoittajien tekstejä pidempiä, mutta iän myötä tämä ero tasoittui lähes samalle tasolle. Iän myötä myös aiheiden lukumäärä sanamäärään suhteutettuna väheni, eli yksittäisiä aiheita käsiteltiin laueammin. Viisi suosituinta aihetta olivat Harrasteet, Ravinto, Triviaalirutiini, Ystävä ja Hyödyke.

Ns. unelmakorpuksen tekstejä on tutkittu laajasti monesta eri näkökulmasta. Tehtyä tutkimusta esitellään laajemmin teoksessa Pajunen, Anneli & Seppo Vainio, Peruskoululaiset kirjoittajina nuoriin aikuisiin verrattuna: yksinkertaisesta kompleksiin. Teoksessa Pajunen & Honko (Mari), toim., Koululaisten kielenhallinnasta (1-60). (käsikirjoitus).

Luvussa 2 esitellään narratiiveja, aiheesta aiemmin tehtyä tutkimusta sekä narratiivien kehitystä, narratiivien määritelmiä ja luokittelua. Luvussa 3 esitellään aineistoa. Luvussa 4 paneudutaan sisällönanalyysiin, luvussa 5 käydään läpi tutkimuksen tuloksia ja päätelmiä. Luku 6 sisältää pohdintaa ja mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita.

2. Narratiivit

Narratiivien määritelmiä

Narratiiveja ja narratiivisuutta on tutkittu monilla tieteenaloilla, muun muassa yhteiskuntatieteissä, sosiologiassa, psykologiassa, kirjallisuustieteessä ja kielitieteessä. Erkki Pehkonen etnologian väitöskirjassa ”Poikasi täältä jostakin” (Pehkonen: 2013) analysoidaan jatkosodan aikaisten kirjeiden narratiivisia resursseja, diskursseja ja luovuutta. Pehkosella tarkastelussa oli muun muassa narratiivisen identiteetin muodostuminen.

”Narratiivinen tutkimus osana kulttuurin tutkimusta liittyy vahvasti niin sanottuun kielelliseen tai tulkitsevaan käännteeseen, jonka jälkeen ihmistieteissä erityisen huomion kohteeksi ovat nousseet kielellinen toiminta ja sen perustavanlaatuisen asema ihmiselämässä ja kulttuurissa. Koska ihmistieteiden kirjo on laaja, on myös erilaisista tieteellisistä viitekehyksistä käsin tehty hyvin monenlaista tutkimusta, joka voidaan lukea narratiiviseksi tutkimukseksi. Käsitys narratiiveista ja niiden asemasta kulttuurissa ja sen eri osa-alueilla vaihtelee jonkin verran esimerkiksi etnologin, kirjallisuuden tutkijan, folkloristin, psykologin tai yhteiskuntatieteilijän tekemässä tutkimuksessa. Yhteisenä piirteenä voidaan kuitenkin mainita näkemys, että kertominen (narratiivisuus) on ihmiselämälle kaikkein ominaisin sosiaalisen toiminnan muoto. Narratiivisuuden käsitteitä käytetään edelleen suppeammassa mielessä monissa eri merkityksissä. Narratiivisuuden käsitteellä voidaan yhteydestä riippuen tarkoittaa ainakin seuraavia asioita: (i) kertomusta, jolla on selkeä alku, keskikohta ja loppu, (ii) analyysitapaa, joka kiinnittää huomiota kertomukseen tai kertomustilanteeseen, (iii) tietämisen tapaa, (iv) kommunikaation muotoa, (v) historiallisten tapahtumien jakamista kertomalla toisten kanssa, (vi) tiedollisen funktion täyttävää informaation jakamista, (vii) kirjoitettua tai puhuttua representaatiota, (viii) todellisuuden luomista ja määrittämistä puhuen, (ix)

artikulointitapahtuman lopputuloksia laveasti ymmärrettynä. (Ks. esim. Hyvärinen 2006; Quasthoff & Becker 2005; Czarniawska 2004, 6; Tolska 2002, 22; Kohler Riessman 1993, 17–18.) (Pehkonen 2013: 55)

Tässä työssäni narratiivisuus liittyy Pehkosen yllä mainituista määrittelyistä eniten kohtiin (ii) ja (viii). Analyysissäni tarkastelen sekä narratiivia että todellisuuden luomista: millaisia aiheita kirjoituksissa esiintyy ja millaiseksi niiden välittämä todellisuus on tulkittavissa.

Jotakuinkin tiiviin määritelmän narratiiveista on luonut Heikkinen, joka kuvaa niitä seuraavasti:

”Narratiivit eli kerronnalliset, kertomukselliset tai tarinalliset aineistot voivat olla henkilökohtaisia tai julkisia, lyhyitä tai pitkiä. Vaativimmassa merkityksessä narratiivilta edellytetään kertomuksellisia piirteitä eli esimerkiksi tietyn, ainakin ajallisesti loogisen rakenteen noudattamista. Tarinaa eli kuvausta jostakin tapahtumasta tai tapahtumasarjasta pitää koossa juoni, jolla on alku, keskikohta ja loppu. Väljemmän määrittelyn mukaan narratiiveiksi voidaan puolestaan ymmärtää kaikki edes jossain määrin kerrontaan perustuvat

aineistot, joiden analysoiminen edellyttää tulkintaa. Toisin kuin numeerista tai lyhytvastausaineistoa (lyhyet sanalliset vastaukset), narratiivista aineistoa ei ole mielekäästä esittää esimerkiksi luettelona.” (Heikkinen 2001: 121-122.)

Seuraavassa katkelmassa Pehkonen käsittelee narratiivisuutta laajasti määriteltynä:

”Lingvisti David Herman (2009) määrittelee teoksessaan *Basic Elements of Narrative* niitä piirteitä, joita kulttuurisessa tekstissä tai puheessa tulee olla, että se voidaan ymmärtää kerronnalliseksi ts. narratiiviseksi. Hermanin mukaan narratiivit ovat selostuksia siitä, mitä tietylle ihmiselle on tapahtunut joissakin olosuhteissa erityisin seurauksin, ja millaista näiden tapahtuminen kokeminen oli tämän ihmisen näkökulmasta. Narratiivien kertominen on ihmiselle

perustavanlaatuinen tapa tehdä ymmärrettäväksi aikaa, prosesseja ja muutoksia. (Herman 2009, 2: ks. myös Bruner 2004; Ricoeur 1990a.) Herman määrittelee narratiivisuuden laajasti, koska hän pyrkii luomaan teoriaa, jonka avulla kyettäisiin ymmärtämään erilaisia kulttuurisia tekstejä kaunokirjallisuudesta kasvokkain käytäviin keskusteluihin ja aina sähköposteihin saakka. Narratiivisuus on yläkäsite kulttuuriselle viestinnälle, mutta ei vain viestinnälle teknisessä mielessä, vaan myös reflektiiviselle toiminnalle, jossa tuotetaan merkityksiä ja ymmärrystä (Rappaport 1997, 45). Hermanin (2009) perusajatus on, että narratiivisuutta voidaan tutkia ilman kangistumista aristoteliseen juonikuviioon, eli vaatimukseen alun, keskikohdan ja lopun muodostaman kokonaisuuden ilmenemisestä narratiivissa. Herman katsookin ammentavansa niin sanotusta ”small stories” - ajattelusta (ks. Georgakopoulou 2007; Bamberg & Georgakopoulou 2008), jossa narratiivisuuden ehdoksi on katsottu, että kerronta kietoo yksilön toiminnan ajalliseen jatkumoon ja kerronta koskettaa lähimenneisyyttä, lähitulevaisuutta tai sitten tilanne on vielä ajankohtainen. Oleellista on kerronnan kykeytyminen johonkin kommunikatiiviseen prosessiin ja kontekstiin, jossa epätäydellisenkin kerronnan tuotos tulee ymmärrettäväksi. (Herman 2009, 5–6; ks. myös Georgakopoulou 2007, 40–41.) Narratiivi on lause tai laajempi kielellinen kokonaisuus, joka ilmaisee narratiivisuuden määritelmässä ilmaistuja funktioita.” (Pehkonen 2013: 53-54)

Hoitotieteen puolella narratiiveja tarkastelleiden Vuokila-Oikkosen ym. mukaan narratiivi on muun muassa keino ymmärtää asioiden henkilökohtaista merkitystä ja niiden suhdetta kulttuuriin kertomuksiin:

”Narratiiviset tarkastelutavat soveltuvat esimerkiksi tutkimuksiin, joissa ollaan kiinnostuneita yksilöiden vapaasti kertomista asioista, tarinoista omasta elämästään. Tutkimuksen keinoin voidaan esimerkiksi tarkastella, miten henkilökohtaiset tarinat suhteutuvat kulttuuriin kertomuksiin; millaisia kulttuurisia elementtejä tarinoihin sisältyy ja miten kulttuuriset konventiot vaikuttavat kertomusten

muodostamiseen. Tarinoissa tehdään selontekoja, puolustaudutaan, otetaan kantaa, kritisoidaan, tehdään asioita ymmärrettäväksi ja asemoidaan itseä ja muita. Tarinoissa työestetään mm. selviytymistä elämänmuutoksissa (Hänninen 1999); nivotaan yhteen esimerkiksi erilaisia henkilökohtaisia kokemuksia, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia tarpeita, vaateita, tavoitteita, toiveita ja asenteita. Esimerkiksi hoitotieteessä on havaittu tarinallisten tutkimusten tärkeys alan ymmärryksen lisäämisessä. Narratiivisuuden avulla voidaan saada arvokkaita näkökulmia erilaisten potilaiden, asiakkaiden ja lukuisissa hoitoalan työtehtävissä toimivien ihmisten elämään. Potilaiden kannalta ajatellen vaikeiden tapahtumien työstämisessä kertomusten tuottaminen on tärkeää ja jopa välttämätöntä selviytymisen onnistumiseksi." (Vuokila-Oikkonen – Janhonen – Nikkonen 2001)

Samansuuntaisesti asiasta kirjoittaa Pehkonen:

"Teoksessa *Towards a 'Natural' Narratology* Monika Fludernik (1996) pyrkii laajentamaan narratiivisuuden määritelmää luonnollisen kerronnan piiriin, jossa tapahtumakeskeiset ja juonikuviolliset tarinat eivät edusta ainoaa kerronnan kannalta merkittävää kokonaisuutta. Fludernikin määritelmän mukaan narratiivien kannalta oleellisen piirre on se, että ne ovat ihmiselle ominaisen kokemuksellisuuden kerrontaa. Tämä tarkoittaa kertomista, jossa ammennetaan tietyistä käyttäytymisen muodoista, välitetään ajatuksia ja tunteita, sekä kuvataan havaintoja ja pohdintoja. Niinpä narratiivi ei ole pelkästään perättäinen sarja tapahtumia. Pikemminkin voidaan sanoa tapahtumien perättäisyyden olevan inhimillisen kokemuksen sisäänrakennettu piirre, ja siksi kerrotut juonelliset jäsennykset ovat osa kertomuksia. Toiminta ei edes ole välttämätön piirre narratiivien muodostamisessa, kuten voidaan kaunokirjallisuuden puolella todeta esimerkiksi Becketin näytelmistä tai modernista psykologisesta romaanista (Fludernik 2009, 59). Narratiivin oleelliseksi tunnuspiirteeksi nousee kokemuksellisuus ja kertojajäänen perspektiivi erotuksena esimerkiksi diskurssiin, joka on ikään kuin persoonaton kielellinen resurssi, jossa ei puhu kenenkään tietyn ääni." (Pehkonen 2013: 55)

Myös Habermas & de Silveira (2007) ovat tarkastelleet narratiiveja. Heille narratiivi on universaali, perustavaa laatua oleva keino jakaa ja ymmärtää kokemuksia. Narratiivi tulee todellisten tapahtumien jälkeen ja tulkitsee ja arvioi tapahtunutta. (Labov & Waletzky 1967). Narratiivien avulla ihmiset oppivat nuoruusiässä syvällisemmin ymmärtämään toisiaan. Vaikka narratiiveja kerrotaan lapsuudesta lähtien, vasta varhaisessa nuoruusiässä kehittyy kyky koordinoita useita jaksoja hierarkkiseksi, monijaksoiseksi narratiiviksi. (van den Broek, Lynch & Naslund 2003).

McLean & Breen (2008) tutkivat 14-18-vuotiaita kirjoittajia. Tutkimuksessa selvitettiin narratiivisen identiteetin kehittymistä nuoruusiässä. He viittaavat Eriksoniin (1968), jonka mukaan identiteetin kehitys on nuoruuden keskeinen tehtävä, ja narratiivisen merkityksenannon on uskottu olevan yksi tärkeimmistä identiteettiä konstruoivista prosesseista. (McLean & Breen 2008)

Tutkimuksessaan he halusivat paneutua siihen, miten sukupuoli vaikuttaa narratiivisuuteen. Esimerkkinä he mainitsevat, miten vanhemmat keskustelevat nimenomaan tytärien kanssa tunnetiloista, ja erityisesti surullisuudesta (Fivush, Brotman, Buckner, & Goodman, 2000; Fivush & Buckner, 2000). Ajan mittaan tytöt myös keskittyvät poikia enemmän narratiivien orientaatioon ja arvioiviin komponentteihin. Tästä on tehty päätelmä, että vanhemmat pyrkivät auttamaan tyttäriä negatiivisten affektien ratkaisemisessa poikia enemmän. Naisilla onkin havaittu enemmän viittauksia ihmissuhteisiin ja sosiaalisiin tapahtumiin, ja heidän narratiiveissaan esiintyy myös enemmän yhteisöllisiä ja intiimeiksi katsottavia narratiiveja.

On myös merkittävää, että naisten narratiivit tapaavat olla miesten narratiiveja pidempiä. Lisäksi päätelmänä McLean & Breenin tutkimuksessa oli, että tytöt kertovat muistojaan pikemminkin ihmissuhteita lujittaakseen, kun pojat puolestaan kertoivat niitä enemmän viihdytystarkoituksessa.

Näkökulmia narratiivisuuden tutkimiseen

Leena Mäkinen tutki väitöskirjassaan suomalaislasten kerrontataitoja. Tutkimukseen osallistui 4–8-vuotiaita tyypillisesti kehittyneitä lapsia (n = 172), 5–7-vuotiaita lapsia, joilla on kielellinen erityisvaikeus (SLI) (n = 19)

ja 5–10-vuotiaita lapsia, joilla on autismikirjon häiriö (ASD) (n = 16). Mäkisen väitöskirja kuuluu puheterapian alaan. (Mäkinen 2014).

Mäkisen mukaan narratiiveissa tarvitaan lingvistisiä, kognitiivisia ja pragmaattisia taitoja mentaalikuvan luomiseksi tarinasta ja sen ilmaisemiseen täsmällisellä rakenteella ja sanastolla (Hudson & Shapiro 1991, Johnston 2008). Kontekstia tarvitaan erityisesti kuulijaa varten oikeiden tulkintojen tekemiseksi (Cummigs 2009). Mäkisen mukaan narratiivien kehittymistä on tutkittu paljon englanniksi muttei suomeksi.

Mäkisen mielestä on syytä havainnoida pikemminkin kokonaisuutta, ei yksittäisiä piirteitä. Toisaalta makrotason kokonaismerkitys syntyy mikrorakenteesta:

"Story grammars have been extensively used in narrative studies for decades, also when examining children's narrative production, even though they were originally used in the studies of narrative comprehension or recall and as a model of a good or a well-formed story (Stein & Glenn 1979). According to Hickmann (2003) story grammars are one kind of narrative macrostructures, cognitive schemas, which guide the interpretation and understanding of the discourse. Kintch and van Dijk (1978) used the terms macro- and microstructures. In their model of text comprehension, the semantic structure of a discourse is formed through semantic units – propositions. Microstructure is the local structure of individual propositions and their relations, whereas macrostructure is a more global level that characterises the discourse as a whole. The overall meaning at the macro level is created through the microstructure. In this process, inferencing is essential, since it is possible to infer macrostructure from incomplete microstructure because language users can utilize their general or contextual knowledge of the situation and facts." (Mäkinen 2014: 23)

Katson Mäkisen mikrorakenteen vastaavan suunnilleen aiheiden perusteella tapahtuvaa analyysia, jota tässä työssä käytän. Esiintyvät aiheet ovat kirjoittajalle relevantteja, ja niistä rakentuu merkitys tekstin kokonaisuudelle.

Narratiiveissa pituus ei välttämättä ole kriittinen tekijä hyvän tarinan tuottamiseksi. Heikot ja hyvät narratiivit eivät välttämättä eroa toisistaan kvantitatiivisesti, vaan ero voi olla enemmän kvalitatiivinen.

"Since narratives are spontaneous language that goes beyond a sentence level, the variability in narrative production is wide, which has also been evidenced in adult narrations (e.g. Berman & Slobin, 1994, Korpijaakko-Huuhka 1995), and may reflect the communicative strategies of the speakers. One narrator may be very verbose, whereas the other may be less talkative, but they can still both produce a narrative that is easy to follow and comprehend. Therefore, the story length itself, for example, may not be a critical factor for producing a good story (Berman & Slobin 1994, Stein & Policastro 1984). Moreover, Shiro (2003: 192) evidenced that the '*presence of evaluative expressions is a necessary but not a sufficient condition for the overall coherence of the story. Furthermore, a good story is not necessarily one that contains a very high number of evaluative expressions. It is the skillful combination of evaluative expressions within the story that enhances its coherence.*' Thus, it seems that narratives should not be valued with single measures, but instead looking at completeness." (Mäkinen 2014: 28)

Todettakoon kuitenkin, että ainakin aineistoni perusteella vaikuttaa siltä, että kaikkein lyhyimmät tekstit ovat usein myös laadullisesti vaatimattomimpia. Alla olevat esimerkit on esitetty kokonaisuudessaan. Ensimmäinen on pituudeltaan kuusi sanaa, jälkimmäisessä niitä on 26.

unelmien päivävän viettäisin kavereitten kanssa himassä.

(III, M14, 6. lk)

Olisi lämmin kesäpäivä ja olisin kavereiden kanssa rannalla.

Söisimme jäätelö ja ottaisimme aurinkoa ja menisimme uimaan.

Sen jälkeen menisimme joillekin kavereilleni yöksi ja tekisimme jotain kivaa. (I, F28, 6. lk)

Narratiivisuus kehittyy hyvin varhain, sillä jo vauva suuntaa kohti toimintaa ja vuorovaikutusta, mikä on lähtökohta narratiivien kehitykselle. Pienillä lapsilla on jo kyky jaksottaa tapahtumia ja eritellä erityiset tapahtumat jokapäiväisistä. Narratiivien kehitys sisältää kyvyn muodostaa yhtenäistä diskurssia, esittää tapahtumia ja niiden temporaalisia sekä kausaalisia suhteita sekä lisäksi kyvyn ymmärtää yhtenäistä diskurssia.

2-vuotiaat ja sitä nuoremmat lapset osallistuvat sosiaalisiin, interaktiivisiin narratiiveihin vanhempiensa kanssa, jotka ohjaavat ja muokkaavat lapsen ilmaisuja (Bruner 1990). 2,5-vuotiaat voivat kertoa päivän tapahtumista skriptimäisesti, ja 3-vuotiailla on käsitys rutiiniskripteistä. 4-vuotiaat tuottavat narratiiveja yksittäisistä omista kokemuksista, joissa looginen järjestys hakee vielä paikkaansa. 6-vuotiaana lapsen omakohtaiset tarinat alkavat olla koherentteja.

Narratiivien kehitys ei pääty lapsuuteen, vaan jatkuu teini-ikään tai jopa aikuisuuteen asti. (Engel 1995; Nelson 1996; Nelson & Gruendel 1986; Peterson & McCabe 1983; Berman & Slobin 1994; Westerveld & Moran 2013.) Seuraavassa esittelen eri tutkijoiden näkökulmia narratiivien kehitykseen.

Narratiivien kehitys

Michael Bambergin teoksessa *Narrative Development* (1997) esitellään kuusi erilaista mallia narratiivien kehitykselle. Jokaisessa näkökulma on erilainen, mikä kuvastaa niitä monia aspekteja, jotka narratiiveihin liittyvät.

Stein ja Albro

Steinin ja Albron lähestymistapa narratiiveihin on luonteeltaan kognitiivinen: kognitiiviset kyvyt auttavat jäsentämään sisältöä ja rakennetta koherentiksi kokonaisuudeksi. Kognitiivisessa mallissa ihmisen intentionaalisuus ja toiminta ovat olennaisia. Puhujat oppivat sääntöjä hyvän tarinan kertomiseksi.

Tarkastelussa Steinillä ja Albrolla olivat lapset, joiden narratiiveissa korostuu päämäärähakuisuus. Episodisen ymmärryksen avulla lapset ymmärtävät ja muistavat koherentisti päivittäisiä interaktioita, mikä toimii pohjana narratiivien luomiselle. Koska päämäärä oli lapsille niin tärkeä, he

halusivat epäonnistuttuaan yrittää uudelleen. Etenemisessä kohti lopullista päämäärää saattoi olla välitavoitteita, mikä osaltaan korosti narratiivin sisäistä episodisuutta.

Quasthoff

Quasthoff tutki narratiivien rakentumista interaktiivisesti eli vuorovaikutuksessa toisten lasten tai aikuisten kanssa. Narratiivi tuotoksena liitetään läheisesti narratiivin kertomiseen. Interaktiivisessa lähestymistavassa yksilö ei ole tarkastelun keskiössä, sillä narratiivin lopputulokseen tarvitaan kahden ihmisen panosta. Kertoja luo narratiivin, ja kuulijan kommentit ovat sen muodostumisessa mukana.

Interaktiivisuuden tutkiminen kuuluu keskusteluntutkimuksen alaan, mutta kognitiivisten ja lingvististen aspektien huomioiminen laajentaa tarkastelualueita. Yksilö jätetään taka-alalle, ja keskiöön nostetaan interaktiivinen tilanne.

Lapsen kyky narratiivien tuottamiseen kehittyy aikuisen ohjauksessa. Varhaisessa vaiheessa vanhemman ja lapsen vuorovaikutus on epätasapainossa, mutta se tasoittuu myöhemmin. Quasthoff arvelee tähän olevan syynä se, että vuorovaikutustilanteessa on läsnä tekijöitä, jotka pyrkivät tasapainoon ja vuorovaikutukseen.

Bamberg

Bambergin oma lähestymistapa on konstruktivistinen, jonka hän määrittelee funktionaalisen lingvistiseksi. Hänen mukaansa narratiivi on fiktiivinen tai tositarina, jossa tapahtumat, hahmot, kokemukset, minä ja muut mielletään konstruktioiksi, jotta diskursiivinen funktio tulisi ymmärretyksi.

Kielelliset muodot (konstruktioyypit) ovat tällaisten tekstien rakennuspalikoita. Morfosyntaktisesti määriteltynä kyseessä on diskurssin kielioppi. Narratiivi on jokseenkin etuoikeutettu diskurssin formaatti, mutta silti se on osa kielen käyttöä, ja narratiivin kehitys on kielenkehityksen alalaji. Konstruktivismi muistuttaa Piaget'n (1985) esitystä kognitiivisesta kehityksestä, jossa lapsen mieli rakentaa tietoa soveltamisen ja järjestämisen funktioista. Keskeinen ero on, että tässä ei rakenneta tietoa vaan kokemusta ja minää, eikä niitä rakenneta mielessä vaan kulttuurin käytännöissä. Tässä

esitelty konstruktivismi siis laajentaa sosiaalista konstruktivismia (Gergen, 1995; Harré & Gillett 1994).

Konstruktivismissa lapsi nähdään intensiivisen aktiivisena, ja hän opettelee kielellisten konstruktioyppien käyttöä interpersonaalisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin. Vaikka kielelliset konstruktio ovat sosiaalisesti (ja historiallisesti) ennalta muodostettuja – mikä osaltaan määrää niiden tarkoituksen, lapsen osallistuminen kielellisiin käytäntöihin mahdollistaa hänelle oikeat kielen muodot agenttiivisuuden ja näkökulmien muodostamiseksi. Lapsi oppii muodostamaan presuppositiot hahmojen järjestämiseksi tilassa ja ajassa ja suhteuttamaan ne toisiinsa moraalisen järjestyksen mukaisesti.

Mitä narratiivien kehitykseen tulee, konstruktivistisessa lähestymistavassa piilee implisiittisesti ajatus, että ihminen osallistuu aktiivisesti oman elämänsä rakentamiseen ja että merkitykset tulevat osaksi elämää kielellisiin käytäntöihin osallistumisesta. Ne kielelliset tavat ja käytänteet, joihin ihminen osallistuu, rajoittavat häntä, eikä hän voi luoda elämää omista lähtökohdistaan käsin, ts. individuaalisesti.

Kyky luoda narratiiveja nähdään osana laajempaa kokonaisuutta: kyseessä on järjestyksen luominen. Tämä tarkoittaa kielellisten muotojen ja funktioiden järjestämistä, joiden avulla luodaan minä ja muut käyttäen hyvän ja pahan, oikeudenmukaisen ja epäoikeudenmukaisen käsitteitä. Kyseinen järjestys on myös aina moraalinen tai eettinen.

McCabe

McCabe yhdistää kognitiivisen, interaktionistisen ja konstruktionistisen lähestymistavan sekä myös piirteitä sosiokulttuurisesta tarkastelusta. Lasten narratiivien tavoite on hänen mukaansa kehittyä tarinankertojaksi (novelist), mutta mukana on myös pyrkimys oman koherentin elämäkerran kertomiseen. Hänen havaintojensa mukaan kuudentena ikävuotena tapahtuu läpimurto, minkä jälkeen muutokset narratiiveissa ovat lähinnä kvantitatiivisia: narratiivit tulevat pidemmiksi tai kielellisesti paremmiksi.

Vanhemmat kasvattavat lapsiaan kulttuurisiin narratiiveihin sekä samalla sosiaalistavat näitä. Tämän ohella on havaittavissa lapsen oma kyky tuottaa narratiiveja, eli lapsia voidaan tarkastella tarinankertojina. Lasten

narratiivien kehitys kulkee McCaben mukaan seuraavasti: lapsi alkaa pidentää narratiivejaan ja sen jälkeen lineaarisesti jaksottaa niitä, mikäli lapsen oma kulttuuri suosii sitä. Lopuksi lapsi hioo narratiivejaan. Narratiivien pidentyminen jatkuu läpi lapsuuden. McCabe kuitenkin toteaa, että havaintoja on tehty vain tiettyyn kulttuuriseen piiriin kuuluvilta lapsilta (European North American), joten tuloksiin on syytä suhtautua tietyllä varauksella.

McCaben mukaan tarinankertojiksi tullaan, ei synnytä. Vanhemmilla on suuri vaikutus lapsen narratiivien kehitykseen, mutta tästä huolimatta lapset kehittyvät taidoissaan yksilöllisesti. Narratiivien kehityksellä on monia tavoitteita, ei vain yhtä, ja ne ovat riippuvaisia kulttuurista. Joissakin kulttuureissa hyviksi narratiiveiksi katsotaan laveat, toisissa suppeat; joskus arvostetaan narratiivien henkilökohtaisuutta, toisinaan taas omakohtaisuuden häivyttämistä.

Nicolopoulou

Nicolopouloun lähestymistapa on sosiokulttuurinen, minkä hän asettaa osittain formalistisia lähestymistapoja vastaan tai vähintäänkin niitä kriittisesti arvioiden. Hänen mukaansa sosiokulttuurisessa tarkastelussa on kolme keskeistä väitettä.

- 1) Narratiivi katsotaan symboliseksi muodoksi, eli tarkastellaan symbolista toimintaa. Narratiivi tuo sosiaaliin toimintoihin ja kokemuksiin merkityksen.
- 2) Narratiivi ei ole formaalisesti määritelty lingvistisiin tai kognitiivisiin aktiviteetteihin kuuluvaksi, vaan se on keino-päämäärä -suhde (means-end relationship) ihmisen kokonaisvaltaiselle kehitykselle.
- 3) Kolmanneksi fokus ei ole kielessä tai kognitiivisissa kulttuurisissa ulottuvuuksissa vaan leikin ja kerronnan esteettisissä arvoissa.

Sosiokulttuurisessa lähestymistavassa tarkastellaan yksilön ja identiteetin rakentumista. Lapsi rakentuu sekä itsestään että ulkoisista tekijöistä. Lapset eivät sellaisenaan hyväksy tai omaksu olemassa olevia kulttuurisia merkityksiä vaan alkavat käyttää niitä omalla tavallaan. Vaikka narratiivien

kompleksisuus kasvaa iän myötä, niillä ei Nicolopouloun havaintojen mukaan ole päämäärää: ne ovat lähinnä vain identiteetin rakentumisen apuna. Sukupuoli-identiteettien ero on selvästi nähtävissä. Kokeneemman kielenkäyttäjän (tavallisesti aikuisen) ohjaus ei ole välttämätön.

Nicolopoulou esittelee formalististen lähestymistapojen usein ohittamia aspekteja:

- 1) Narratiivi on keino merkityksen välittämiseen. Narratiivinen muoto on yhtä kuin symbolinen muoto, joka antaa muotoja todellisuudelle. Nicolopoulou pitääkin tarpeellisena yhdistää formaalinen analyysi interpretiiviseen perspektiiviin merkityksen rakenteen rekonstruoimiseksi.
- 2) Narratiivi on symbolinen toiminto, eli tarkastellaan, mitä narratiivilla tehdään yksilö- ja ryhmätasolla.
- 3) Narratiivinen aktiviteetti on aina sosiokulttuurista pikemmin kuin yksilöllistä toimintaa.

Hermans

Hermansin lähestymistapa narratiiveihin on kontekstuaalinen, ja siinä tarkastellaan omien kokemusten järjestämistä oman elämän tapahtumista minän rakentamiseksi. Formaaliset tai rakenteelliset piirteet on jätetty taka-alalle, ja funktionaaliset, itseä muodostavat aspektit on nostettu etualalle. Hermans ei ota kantaa siihen, pitäisikö suosia kognitiivista vai kielellistä rakentumista; sen sijaan tarkastellaan, miten narratiivit syntyvät.

Kertoja luo minän, ja narratiiveissa voi kuulua monia ääniä, jotka ovat muodostettavissa eri temaattisista juonteista. Moniäänisyys tuo ymmärrystä sellaisiin kokemuksiin, josta on aiheutunut konflikteja tai inkoherenssia. Ihminen itse on keskeinen minän rakentaja, ja motiiveina ovat itsensä kehittäminen (self-enhancement) sekä kontakti ja liittyminen (contact + union). Kyseessä on elämänmittainen prosessi, jolle ei ole hahmotettavissa selkeää päätepistettä. Tarkastelussa otetaan huomioon historia ja vallitsevat olosuhteet, jotka vaikuttavat minään. Erityisiä tapahtumia voivat olla esimerkiksi kuolema tai vanhempien avioero.

Narratiivin käsite tässä työssä

Yllä esitellyistä teorioista voidaan lähteä koostamaan tämän tutkimukseni kannalta relevantti määritelmä narratiiville.

Keskeisiä piirteitä ovat ensinnäkin ajallisesti elementit: narratiivilla on alku, keskikohta ja loppu, kuten ovat todenneet Pehkonen ja Heikkinen. Osittain eri mieltä on Herman, jonka mukaan olennaista on yksilön toiminnan ajallinen jatkumo, ei alun ja lopun hahmottuminen. Toisaalta myös Pehkonen tuo esiin ajatuksen ajallisesti jatkuvuudesta tapahtumien peräkkäisten kautta. Myös Bambergin mukaan olennaista on hahmojen järjestäminen tilassa ja ajassa. Iän myötä narratiivien kehitys jatkuu, ja teksteissä alkaa ilmetä sisäistä jaksottamista, kuten McCabe toteaa.

Ajallisten elementtien (alku, keskikohta, loppu; ajallinen jatkuvuus) ohella keskeistä narratiiveille on tapahtumien henkilökohtaisesti tulkittu merkitys yksilön elämänsä aikana. Tätä mieltä ovat Herman (2009), Vuokila-Oikonen, Fludernik (1996), Habermas ja Silveira (2007), McLean ja Breen (2008), Mäkinen (2014), Stein ja Albro (1997), McCabe (1997), Nicolopoulou (1997) ja Hermans (1997). Tässä tutkimuksessa omakohtaisen vaatimus muodostaa ongelman, koska aineistona käytettyjen kirjoitelmien ohjeistuksena oli, että teksti voi kuvata joko todellista menneisyyden tapahtumaa tai olla myös fiktiivinen. Fiktiivisen tekstin mahdollisuus tuo muassaan sen, ettei kyseessä ole aito, yksilön elämänsä aikana merkittävä menneisyyden tapahtuma.

Tekstien mahdollista fiktiivisyyttä ei ole kuitenkaan helppo osoittaa. Osa tapahtumista – etenkin suhteessa ajalliseen realismiin – voi olla epäuskottavia, mutta se ei ole syy määrittellä ne automaattisesti fiktioksi. Onhan mahdollista, että kirjoittajat ovat sekoittuneet fiktiivisiä elementtejä aidosti tapahtuneisiin asioihin. Vastaavasti konditionaalien ja potentiaalisten käyttö voi implikoida sitä, että narratiivi on silkkaa sepitettä, mutta toisaalta kyse saattaa olla heikoista kirjoittajanlahjoista ja tapahtumat ovat aitoja. En pidä tätä selitystä täysin uskottavana, mutta se on syytä ottaa huomioon.

Narratiivin määritelmässä vaatimusta henkilökohtaisuudesta ja aitoudesta ei siis tule nähdäkseni ottaa liian kirjaimellisesti. Fiktiivisen tekstin merkityksen kirjoittajalle voisi nimittäin ajatella muotoiltavan myös

seuraavasti: ”mikäli näin tapahtuisi, se olisi minun elämässäni merkittävää”. Ylipäätään ei voida ohittaa sitä, että varmasti moni tässä työssä aineistona ollut teksti kertoo todellisista tapahtumista ja on sen myötä kirjoittajalle merkityksellinen.

Tiivistäen keskeisiä narratiivin piirteitä on kaksi:

1. Ajallisesti selkeästi hahmottuva ja etenevä jakso
2. Henkilökohtainen merkittävyys yksilön elämässä

Aineistona käytetyissä Unelmien päivä -kirjoitelmissa ajallisuus on rajattu yhteen päivään, ja kirjoitelmien aiheissa käsitellyt aiheet kuvaavat asioita, jotka ovat olleet / tulisivat toteutuessaan olemaan merkittäviä kirjoittajan elämässä. Tässä työssä tuleekin käyttämään nimitystä *narratiivi* yllä käsitellyin varauksin.

Luokittelu

Tutkimusmetodi

Tässä työssä sovelletaan määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusaineiston analyysia, ja se perustuu aineiston kuvaamiseen ja tulkitsemiseen tilastojen ja numeroiden avulla.

Määrällisellä analyysillä pyritään selvittämään esimerkiksi erilaisia ilmiöiden syy-seuraussuhteita, ilmiöiden välisiä yhteyksiä tai ilmiöiden yleisyyttä ja esiintymistä numeroiden ja tilastojen avulla. Määrälliseen analyysiin sisältyy runsaasti erilaisia laskennallisia ja tilastollisia menetelmiä. Tyypillisesti määrällinen analyysi aloitetaan tilastollisella kuvaavalla analyysillä, joka voi olla myös tutkimuksen tavoite sinänsä. Tästä edetään tutkimuksesta riippuen esimerkiksi yhteisvaihtelun, riippuvuussuhteiden tai aikasarjan analysointiin, tai tekemään erilaisia luokitteluita. (Määrällinen analyysi 2015)

Tavallisesti on tarpeen kuvata empiiristä aineistoa kokonaisuudessaan jollakin tavalla, ennen kuin sitä ryhdytään käsittelemään millään erityisellä analyysimenetelmällä. Yleensä aineistoa kerätään siten, että siihen saadaan mukaan sen ominaispiirteitä kuvaavia muuttujia,

esimerkiksi henkilöiden ikää, sukupuolta, koulutustasoa, sosioekonomista asemaa yms. koskevia tietoja. -- Pyrkimys on kertoa, miksi juuri näitä tiettyjä tekijöitä pidetään tärkeinä. Mitä tällä tavoin kuvaillaan, riippuu luonnollisesti tutkittavasta ongelmasta. (Kvantitatiivisen analyysin perusteet)

Yleisen tarkastelun tavoitteena on antaa kokonaiskuva aineistosta ja saada esiin siinä mahdollisesti esiintyvät piirteet, luokittelut, poikkeamat jne. Tärkeää on saada esiin muuttuja-arvojen merkitsevyyden merkitys tutkimuksen kannalta. Samalla luodaan mahdollisuus tutkimuksen luotettavuuden arviointiin, mitä tulee aineiston edustavuuteen ja todenmukaisuuteen. (Kvantitatiivisen analyysin perusteet)

Kvantitatiivinen metodi tässä työssä

Tässä tutkimuksessa muuttujina toimivat ikä ja sukupuoli. Kyseessä on näennäisaikaturkimus, eli samaan aikaan tarkastellaan eri ikävaiheissa olevia informantteja. Perusteena kvantitatiivisen metodin käyttöön tässä työssä on ennen kaikkea sen selvittäminen, millaisista aiheista teksteissä kirjoitetaan sekä miten monta aiheita teksteissä yleensä esiintyy. Kirjoittajien kesken saattaa olla eroja sen välillä, mitkä asiat ovat suosituimpia ja millaisin keinoin niistä kerrotaan. Kvantitatiivinen metodi paljastaa, mitkä ovat tyypillisimpiä aiheita kirjoituksissa, kun aiheena on unelmien päivä.

Tutustuin aineistoon huolellisesti ennen varsinaista tutkimuksen tekoa. Haasteena oli kehittää sellainen luokittelu, johon kaikki vastaan tulevat havainnot sopisivat jotakuinkin ongelmitta. Kun luokitteluperusteet oli luotu, aloin käydä tekstejä läpi järjestelmällisesti. Periaate oli yksinkertainen: annoin arvon 1, kun tekstissä esiintyi tietty aihe, ja 0, kun sitä ei esiintynyt. Samassa tekstissä saattoi kyseinen aihe esiintyä useammin kuin kerran, mutta näitä muita havaintoja en enää rekisteröinyt, sillä se olisi vääristänyt aiheiden esiintymisen keskiarvoa ja niin edelleen.

Kun jokainen teksti oli luokiteltu ja sijoitettu laskentataulukon (Excel), kykenin laskemaan tekstikohtaisesti, mitkä aiheet niissä esiintyivät ja montako niissä oli. Näistä pääsin luomaan myös kirjoittajan iän ja sukupuolen mukaan laadittujen ryhmien keskiarvoja ja vertaamaan niitä.

Luokittelumahdollisuudet

Kuten edellä on todettu, narratiivianalyysissä tutkitaan sitä, miten kirjoittaja välittää oman kokemuksensa omassa elämässään tärkeästä asiasta muille. Eri tieteenalat tutkivat samoja asioita hieman eri painotuksin, joten analyysissä käytetyt luokittelut vaihtelevat.

Sukupuolen ohella ikä on merkittävä vaikuttaja narratiiveissa. Nuoruus on tärkeää aikaa merkityksenannon kehittymiselle, koska sekä identiteetin rakentuminen että kehittyvät kognitiiviset taidot tarvitsevat sitä. Edellisessä luvussa mainitut narratiivien ja narratiivisuuden määritelmät ovat ko. käsitteen määrittelyn kannalta relevantteja, ja olen ottanut ne tähän mukaan osoittaakseni, että narratiivisuuden kriteerit eivät ole täysin selvärajaisia. Joitakin tyypillisimpiä piirteitä niistä voidaan hahmottaa, ja ne ovat

- omakohtaisuus
- kokemuksen ymmärtäminen ja jakaminen
- looginen rakenne (alku, keskikohta, loppu)

Tässä työssä en tarkastele seikkaperäisesti, millaisia aloituksia ja lopetuksia kirjoituksissa on tai millainen kertojan ääni niissä on. Vaikkakin niiden tutkimus on narratiivisuuden kannalta relevanttia, ne eivät kuulu tämän työn aihealueen piiriin. Samasta aineistosta edellä mainittuja elementtejä on toisaalla tutkinut Sanna Vesala vuonna 2012 ilmestyneessä pro gradu -työssään *Kerronnan keinot alakoululaisten teksteissä* (Vesala 2012).

Vesala tutki alakoululaisten kertomusdiskurssin hallintaa sekä kerronnan keinoja. Tarkasteltavana oli muun muassa se, onko kirjoitelmia mahdollista käsittää kertoviksi teksteiksi. Vesala määritteli kertovan tekstin tekstilajipiirteiden, kirjoittajien saaman tehtävänannon ja koulukontekstin asettamien vaatimusten perusteella. Toiseksi Vesala tarkasteli kertovien tekstien keinoja rakentaa kerrontaa: millainen on kerrontaa tuottava ääni, millainen ajallinen jäsentyminen teksteissä on sekä millaisia keinoja aloittamiseen ja lopettamiseen on käytetty.

Vesala määrittelee työnsä ensisijaisesti kuvailevaksi. Hänen työssään tarkastelussa ovatkin nimenomaan tekstien muodolliset tekijät, jotka

auttavat ymmärtämään kertomisen tapoja ja kerronnan onnistuneisuutta, so. viestin välittymistä vastaanottajalle. Omassa työssäni tarkastelen enemmän itse viestiä: mistä asioista kirjoittajat kertovat.

Tässä käsillä olevassa tutkimuksessani voisi aiheiden kirjo olla periaatteessa yhtä laaja kuin ihmiselämän kirjokin, eli aiheet voisivat käsitellä mitä tahansa. Tämä tietysti vaikeuttaisi huomattavasti luokittelua, koska yleistysten luominen saattaisi siinä tapauksessa olla verrattain työlästä. Näin ei asianlaita kuitenkaan ole, sillä kirjoitelmien yhteinen aihe, unelmien päivä, selvästi ohjaa kirjoittajia tiettyyn suuntaan. Teksteissä esiintyvät aiheet ovat kirjoittajille miellyttäviä ja mielekkäitä. Aiheet olisivat luonnollisesti olleet hyvin toisenlaisia, mikäli aiheena olisi ollut pahin mahdollinen päivä tms.

Käytetyt luokittelut

Ennen kirjoitelmiin tutustumista lähtökohtana tässä työssä käytetyille luokittelulle oli:

- noudattaa päiväskeemaa
- ei noudata päiväskeemaa
- triviaalirutiinien kuvaus
- harrastukset
- juhlat
- lomat

Tätä luokittelua olisi mahdollisesti voinut täydentää muun muassa tarkastelemalla, millä tavoin kirjoittaja edellä mainittuja aiheita arvottaa; asteikko olisi voinut olla jotakin sellaista kuin merkitsevä – trivialiteetti. Otin tämän tavallaan huomioon tarkastelemalla esiintyneiden aiheiden lukumäärää suhteessa tekstin kokonaissanamäärään. Teksteistä ei läheskään aina ollut helppoa havaita, miten tärkeäksi kirjoittaja jonkin aiheen koee, ja se olisi vaatinut myös kvalitatiivisen metodin käyttöä. Sen sijaan tein sen olettan, että kirjoittaja saattaisi kertoa itselleen mieluisasta aiheesta hieman laajemmin, ja siksi tekstin kokonaissanamäärän suhde aiheisiin tuntui perustellulta ratkaisulta.

Aineiston esiluennan myötä ilmeni, että ennakkoon miettimäni yllä esitellyt luokat eivät sellaisenaan soveltuneet tutkimusaineistooni, sillä paljon näytti jäävän luokittelematta. Päätin siis, että luokittelujen tulee

nousta aineistosta.

Luokittelua suunnitellessani luin tekstit läpi nähdäkseni, minkä tyyppisiä aiheita niissä tavallisesti esiintyy. Selvimmin esiin nousivat erilaiset ravintoon ja mielekkääseen tekemiseen liittyvät aiheet, mutta muitakin yleisiä luokitteluja nousi esiin. Kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän haasteena on aina löytää sellaiset kategoriat, jotka kuvaisivat aineistoa riittävän havainnollisesti. Liian väljien, niin sanottujen kaatoluokkien syntyä tulisi välttää, sillä sellaisen kategorian prototyyppistä jäsentä voi olla vaikea luonnostella. Toisaalta luokittelusta ei olisi myöskään syytä tehdä niin ahdasta, että luokkakohtaisia esiintymiä olisi vain muutamia – tai pahimmassa tapauksessa niitä ei olisi lainkaan.

Käytyäni aineistoa alustavasti läpi otin luokitteluni lähtökohdaksi seuraavan McLean & Breenin (2008: 706) jaottelun, jonka havaitsin melko hyvin kuvaavan aineiston aiheita:

- romance
- peers
- friends
- self-discovery
- career/interests
- family
- values and beliefs
- mortality
- external transitions (esim. siirtyminen koulusta toiseen)
- mental health
- achievement
- autonomy

Tein preliminäärisen tutkimuksen aineistosta testatakseni luokitteluani, ja päädyin muokkaamaan McLeanin ja Breenin luetteloa jonkin verran omiin aineistostani nousseisiin havaintoihin paremmin sopivaksi. Joitakin aiheita yleistin yläkategoriaksi (esim. Mielenterveys → Terveys), joitakin aiheita loin täydennykseksi (esim. Raha).

Tekstien perusteella päädyin lopulta täydentämään aiheiden joukkoa ottamalla mukaan harrastukset, rahan, tavarat ja ruoan. Näiden perusteella järjestin uudelleen, tiivistin ja ryhmittelin aiheet seuraavasti:

1. IHMISSUHTEET: Parisuhde, Perhe, Ystävä
2. HYVINVOINTI: Harrasteet (sis. kiinnostuksenkohteet, ajanviete ja harrastukset), Arvo, Terveys, Autonomia, Raha, Kuuluisuus, Ravinto, Hyödyke
3. URA: Ura, Saavutus
4. MUUT: Triviaalirutiini, Itsetunto & itsetyytyväisyys & ulkonäkö

Tätä jaottelua käytin lopulta aineistoa analysoidessani.

Kirjoittaja voi kertoa esimerkiksi suosikkiruoistaan laveasti ja luetella kaikki, mitä hän unelmien päivänään mittaan haluaa syödä, mutta toisaalta esitystapa saattaa olla huomattavasti tätä suppeampi, eli niistä voidaan kertoa vain sanomalla ”hyvää ruokaa ja juomaa”. Kvalitatiivinen, so. laadullinen tutkimus tavoittaisi myös sen, millaisia ruokia ja juomia kirjoittajat täsmällisesti suosivat, mutta tämän työn kannalta se ei ole relevanttia. Ruoka ja juoma on käsitetty vain yhtenä aiheena muiden joukossa, ja ne onkin yhdistetty luokaksi Ravinto.

3. Unelmakorpus ja aihepiiriluokittelu

Kokonaiskorpus on kerätty Anneli Pajusen tutkimusprojektin ”Suomen kielen myöhempi hallinta” yhteydessä, ja sen on rahoittanut Koneen säätiö. Pajusen tutkimuksen kuvaus on seuraava:

”Tutkimushankkeessa selvitetään kielitieteellisin menetelmin normaalisti kehittyneiden suomalaislasten kielenhallinnan tasoa eri ikäkausina. Hanke toteutetaan kahdessa osiossa: a) kirjoittamistaidot ja b) sanastonhallinta. Tavoitteena on tutkia paitsi kielen hallinnan ikäkausittainen taso myös sen variaatio. Kirjoittamistaidot analysoidaan koulukirjoitelmakorpuksesta, ja tavoitteena on löytää iän mukaan muuttuvat kielelliset piirteet. Sanastotaitoja analysoidaan koulukorpukselta ja kyselyillä. Hankkeen kirjoitelma-aineisto on kerätty ja tutkimukseen on valittu joukko kirjoittamisen kehittymistä ilmaisevia piirteitä tarkempaan analyysiin. Aineisto analysoidaan laadullisesti ja monimuuttajamenetelmin. Kirjoittamistulokset pohjaavat sanastotutkimusta, ja sanaston hallintaa tutkitaan paitsi kirjoitelmasanastosta myös tekemällä kyselyjä sanamerkitysten tuntemuksesta eli sanatiedon syvyydestä. Ts. tutkitaan, miten paljon lapset käyttävät yleisyydeltään ja ominaisuuksiltaan vaihtelevia sanoja kirjoitelmissaan ja miten tarkasti yleisten ja harvinaisten sanojen merkityksiä eri ikätasoilla hallitaan. Lopuksi analysoidaan kirjoitustaidon ja sanaston hallinnan korrelaatio. Pyrkimys on nähdä mm., selittävätkö kielen hallintaan liittyvät tekijät kirjoitustaidoissa yleisesti havaittuja ongelmia. Hankkeen kesto on neljä vuotta ja siihen osallistuu vetäjän lisäksi tutkija ja jatko-opiskelija. Tulokset julkaistaan pääasiassa yhteisartikkeleina sekä suomeksi että englanniksi.

Kielen hallinnan kehitystä on harvoin tutkittu systemaattisesti kielitiedon eri osa-alueilla yhtä aikaa. Suomessa vastaavaa tutkimusta ei ole tehty lainkaan, ja kansainvälinenkin tutkimus on vähäistä.

Erityisesti kehityksen tarkastelu kielen kannalta - ja kielitieteellisesti pätevästi - on harvinaista. Tutkimus on jo tässä vaiheessa tuonut ilmi, että Suomessa jää kielihäiriöitä paljon tunnistamatta.” (KONE)

Tämän työn aineisto perustuu siis laajaan koulukirjoitelmakorpukseen, jonka on kerännyt Anneli Pajunen. Koulukorpus on kerätty hänen lapsen myöhempää kielenkehitystä koskevan tutkimusprojektinsa yhteydessä: keruu on alkanut 2007 ja jatkuu yhä. Se koostuu tällä hetkellä yli 2 000 alakoululaisten kirjoitelmasta aiheesta ”Unelmieni/Unelmien päivä”.

Lasten ja nuorten aineisto

Lapsia ja nuoria ohjeistettiin kirjoittamaan yhtäältä sellaisesta unelmien päivästä, jonka he ovat kokeneet tai toisaalta jonka he haluaisivat kokea. Kolmas vaihtoehto on ollut kirjoittaa unelmien päivästä maailmassa, jossa mikä tahansa olisi mahdollista. Kirjoittamiseen on kaikilla ollut käytössä yksi oppitunti. Kirjoitelmat ovat tekstilajiltaan kouluaineita ja tavoitemuodoltaan lähinnä kertomuksia.

Kirjoittajat edustavat alakoulun eri luokka-asteita ja mukana on sekä ns. tavallisia perusopetuksen koululuokkia, kielikoulu- ja kielikylypyluokkia että S2-oppijoita. Tekstejä on kerätty alakoulun 1.-6.-luokkalaisilta sekä yläkoulun 7.-9.-luokkalaisilta. Tässä työssä otoksena ovat 6.- ja 9.-luokkalaisten tekstit. Jokaisesta edellä mainitusta ikäluokasta on valittu kummaltakin sukupuolelta 50 tekstiä analyysia varten.

Aikuisten aineisto

Lasten ohella tekstejä on kerätty myös aikuisilta. Kyseinen aineisto on kerätty vuonna 2014 eteläsuomalaisista ammattikorkeakouluista.

AMK-aineistoa on täydennetty muutamalla esiintymällä vuoden 2013 Tampereen yliopiston suomen kielen pääsykokeessa olleesta tehtävästä. Lisäys on tehty, jotta kummaltakin sukupuolelta saataisiin 50 tekstiä analysoitavaksi. Aikuisia ohjeistettiin kirjoittamaan suunnilleen 300 sanaa. Tämä keinotekoinen pituuden säätely saattaa aiheuttaa luonnollisesti vinoutumaa, mitä sanamäärien tarkasteluun ja vertailuun eri ikäryhmien välillä tulee, ja se täytyy ottaa huomioon aineiston analyysin tuloksissa.

Toisaalta yhden tunnin aikana kirjoitettava teksti saattaa hyvinkin olla keskiarvallisesti juuri tuon 300 sanaa, kun otetaan huomioon, että sekä tekstin suunnittelu, itse kirjoittaminen ja hiominen pitää kaikki saada suoritettua varsin lyhyessä ajassa. Myös tekstinsisäisellä koherenssilla on merkitystä: onko episodi eheä kokonaisuus, vai onko episodiatäydennetty irrallisilta vaikuttavilla aineksilla. Tämä olisi kuitenkin selvitettävä ennen kaikkea kvalitatiivisella analyysillä, eikä sitä tämän työn puitteissa lähdä siis arvioimaan.

4. Narratiivien sisällönanalyysi

Tämän työn kohdalla tekstien keskinäinen vertailukelpoisuus on kysymys, joka on syytä esittää, kun osa kirjoittajista on alakoululaisia, osa yläkoululaisia ja osa nuoria aikuisia. Nuorimmat kirjoittajat ovat alkaneet opintiansä vasta muutama vuosi sitten, kun puolestaan vanhimmat kirjoittajat ovat suorittaneet ala- ja yläkoulun sekä todennäköisesti myös lukion. Ei voida olettaa, että nuorimpien kirjoittajien tekstitaidot vastaisivat aikuisten kykyjä, mitä tulee sanankäyttöön, koherenssiin, abstraktiin ajatteluun ja niin edelleen.

Opetussuunnitelmiin on kirjattu kutakin ikävaihetta koskevat taito-oletukset. Aineisto on kerätty vuosina 2013 ja 2014, joten sitä koskevat vuoden 2004 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (Opetushallitus 2004).

Vuoden 2004 OPS:n perusteella kuudennen luokan opiskelijoiden pitäisi jo kyetä kertomuksen tuottamiseen. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin on nimittäin kirjattu, että viidennen luokan päättyessä oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti erilaisia tekstejä kuten kertomuksen, kuvauksen ja ohjeen
- suunnittelee ja ideoi tekstinsä sisältöä ja pystyy rakentamaan tietoon, kokemukseen ja mielikuvitukseen perustuvia tekstejä; hänen kirjoitelmissaan on havaittavissa kirjoittajan oma ääni ja laajeneva sanavarasto
- ymmärtää lauserakenteiden ja kappalejaon merkityksen tekstin jäsentämisessä ja osaa käyttää tietoaan kronologisesti etenevää tekstiä suunnitellessaan ja tuottaessaan; hän osaa käyttää teksteissään vaihtelevasti erimittaisia lauseita ja yhdistää niitä melko sujuvasti (OPS2004: 52)

Tämän työn kannalta erityisesti narratiivien tuottaminen, kirjoittajan oma ääni ja kirjoituksen jäsentely ovat tärkeitä taitoja. Yksi narratiivin määritelmistä on, että kirjoittaja kykenee esittämään muille oman tulkintansa itselleen tärkeänä pitämästään asiasta. Vaikka taidot eivät vielä alakoulussa olekaan loppuun asti hioutuneet, nämä narratiivin kannalta olennaiset kriteerit tulevat täytetyiksi, minkä vuoksi eri-ikäisten kirjoittajien tekstejä voitaneen suurimmilta osin pitää keskenään vertailukelpoisina.

Tekstitaitojen analyysi olisi tästä aineistosta mahdollinen, eli teksteissä voitaisiin tarkastella esimerkiksi kerronnallisuutta tai ajallista hidastamista. Tässä työssä keskityn kuitenkin tarkastelemaan, millaisista ja miten monesta aiheesta kirjoitetaan ja millaisia muutoksia niissä esiintyy sukupuolittain ja ikäryhmittäin.

Tutkimuskysymykset

Tässä työssä on kaksi keskeistä tutkimuskysymystä:

1. Miten monesta aiheesta kirjoitetaan?
2. Mistä aiheista kirjoitetaan?

Ennakkoon oletin lasten kirjoittavan jokseenkin triviaaleista aiheista. Ehkä he tukeutuisivat johonkin ulkoiseen skeemaan (esimerkiksi aamusta iltaan siirtyminen eri välivaiheiden kautta). Iän myötä kirjoitelmat saattaisivat mahdollisesti saada vaihtelevuutta, persoonallisempia aiheita jne. Lisäksi voisi olettaa, että vanhemmat kirjoittajat (tässä: nuoret aikuiset) osaavat myös perustella, miksi jokin asia heidän elämässään on tärkeä; lapsilla tämä saattaa jäädä rivien välistä pääteltäväksi. Mikään ei kuitenkaan takaa, etteivät nuoret aikuisetkin saattaisi kirjoittaa naiivisti.

Tässä työssä sovelletaan näennäisaikatutkimusta, eli samaan aikaan tarkastellaan eri-ikäisiä kirjoittajia. Pitenevätkö tekstit iän myötä, kuten McCabe (1983) kuvaa? Toisaalta, ovatko naispuolisten kirjoittajien tekstit pidempiä, kuten McLean & Breen (2009) mainitsevat?

Mäkisen (2014) mukaan tekstin pituus ei välttämättä kerro mitään siitä, miten hyvä se on, koska toiset kirjoittajat saattavat olla monisanaisempia ja teksteissä saattaa esiintyä paljon esimerkiksi arvottavia ilmaisuja. Pelkkä sanamäärien tarkastelu ei siis sellaisenaan riitä. Mikäli Bambergin (1997) väite siitä, että narratiivien kehitys on kielenkehityksen

alalaji, pitää paikkansa, on syytä tarkastella tekstejä myös sisältäpäin. Ensimmäinen tutkimuskysymys koskee aiheiden lukumäärää, toinen sitä, mistä aiheista teksteissä kerrotaan. Vasta näihin kysymyksiin paneutumalla voimme kenties kertoa jotakin narratiivien ja sitä kautta kielen kehityksestä.

Analyysiluokat

Analyysiluokat on tässä työssä jaettu pääluokkiin ja alaluokkiin. Olen ryhmitellyt eri aihealueet neljään yläkategoriaan IHMISSUHTEET, HYVINVOINTI, URA ja MUUT, mikä auttaa aiheiden suhteuttamisessa toisiinsa ja myös ohjaa niiden määrittelyä ja merkityssisällön rajaamista.

Jokaisen tekstiesimerkin loppuun olen laittanut koodatun tiedon kirjoittajasta. Ensimmäisenä on kyseessä koulun numero (I-IV), sen jälkeen kirjoittajan sukupuoli (M tai F) ja järjestysnumero sekä luokka-aste (6. tai 9. tai AMK).

IHMISUHTEET

Ihmissuhteiden pääluokka on melko helposti ymmärrettävissä. Oletuksena on, että teksteissä esiintyy lähinnä kirjoittajille tärkeitä, so. läheisiä ihmisiä. Koska kirjoitelmissa on kerrottu unelmien päivästä, on vain luonnollista, että teksteissä esiintyy ihmisiä, joiden kanssa kukin kirjoittaja parhaiten viihtyy.

Parisuhde

Parisuhde on aihe, jonka voi odottaa esiintyvän erityisesti aikuisilla kirjoittajilla, jonkin verran myös 9.-luokkalaisilla. Jotkut aloittavat seurustelun jo murrosiässä, mutta yleisempää se lienee nuorille aikuisille muutamaa vuotta myöhemmin. Naimisiinmeno saattaa tulla jo joidenkin kirjoittajien kohdalla kyseeseen. Mikäli teksteissä nousee esiin raskaus, lapsen syntymä tms. olen tulkinnut sen tähän ryhmään kuuluvaksi, koska lapset mielletään yleensä nimenomaan parisuhteeseen kuuluvaksi asiaksi.

6. lk

(1a) Asuisin omakotitalossa. Minulla olisi maailman ihanin poikaystävä ja se olisi tietysti Isac Elliot Lunden. (II, F22, 6.lk)

9. lk

(1b) *Avasin myös ikkunaa, ja raikas tuulahdus puuskahti sisään ja kuulin kuinka pikkulinnut lauloivat iloisesti. Käännyin vielä katsomaan sänkyyn kun tyttöystäväni nukkui vielä sikeästi. (I, M17, 9.lk)*

(1c) *Ajellessani tapaan unelmieni naisen. Hän on kaunis, luotettava ja samalla aaltopituudella kanssani. Hän on kanssani minun takia, eikä Ferrarin. (I, M29, 9.lk)*

(1d) *Kaupasta menisimme varmaankin poikaystäväni luokse, jossa odottaisi yllätys. Yllätys olisi varmaankin se, että ruusunlehtiä olisi joka puolella ja hän olisi järjestänyt pienen elokuvatuokion. (II, F6, 9.lk)*

AMK

(1e) *Unelmieni päivä oli vähän aikaa sitten. Tämä ihana päivä oli elokuun alussa, silloin menin naimisiin. (F4, AMK)*

(1f) *Unelmieni päivänä herään mökiltä aamuauringon paisteeseen vaimoni vierestä. (M64, AMK)*

(1g) *Mieheni herättää minut suudelmin. On sunnuntiaamu ja kahvin tuoksu täyttää koko makuuhuoneen. On äitienpäivä. Tyttäreemme on askarrellut kortin päiväkodissa ja tuo taideteostaan innoissaan minulle. (F102, AMK)*

Esimerkit (1a)-(1g) havainnollistavat, millaisin tavoin kirjoittajat viittaavat parisuhteeseen. (1a):ssa on selvästi nähtävissä ihastuminen julkisuuden henkilöön (artistinimi Isac Elliot). Nuorimpien kirjoittajien kohdalla vakiintuminen tulee vielä harvoin kyseeseen, joten heidän kirjoitelmissaan puhutaan vielä poika- ja tyttöystävistä. Vasta aikuisiällä seurustelu tapaa muuttua vakavammaksi, mikä on pääteltävissä esimerkkien (1e) ja (1f) viittauksista vaimoon.

(1e):n kirjoittaja kertoo naimisiinmenosta suoraan, (1f):ssä tämä on pääteltävissä epäsuorasti hänen käyttämästään ilmauksesta *vaimo*. (1g) ei kerro, onko kyse avo- vai avioliitosta, sillä nimitys *mies* ei sitä paljasta. Jos

kirjoittaja olisi viitannut puolisoonsa kutsumalla tätä aviomieheksi, kävisi tietysti ilmi, kummasta lopulta on kyse. Omien havaintojeni perusteella puheessa aviomieheen viitataan kuitenkin tavallisesti pelkästään sanalla *mies*. Joka tapauksessa voitaneen perustellusti uskoa, että kyseessä on avotai avioliitto ja että parisuhde on vakiintunut. Lapsesta kertominen vahvistaa tätä olettamusta entisestään.

Yllä mainitut tekstiesimerkit eivät välttämättä paljasta lukijalle, onko unelmien päivä todella tapahtunut vai ei. Tämän pystyy yleensä päättämään vasta laajemmasta kontekstista, usein kokonaisesta tekstistä. Mielenkiintoinen havainto kuitenkin on, että aikamuodon valinta voi ohjata päätelmien tekoa. Imperfektin käyttäminen voi esimerkiksi usein implikoida jotain todellista tapahtumaa. Tätä vastaan asettuu preesensin käyttö, joka antaa vaikutelman fiktiosta. Esimerkeissä (1b) ja (1e) aikamuotona on imperfekti, esimerkeissä (1c), (1f) ja (1g) käytetään preesenssiä.

Varsinkin nuorimmilla kirjoittajilla on horjuntaa aikamuotojen käytössä, joten faktuaalisuuden suhteen voi olla vaikeaa tehdä joko—tai – päätelmiä. Itse asiassa monen kirjoittajan kohdalla tulee väistämättä mieleen ajatus, että fakta ja fiktio sekoittuvat (ks. seuraavan jakson esimerkki (2b)).

Aikamuotojen lisäksi myös tapaluokka voi ohjata tulkintaa. Esimerkeissä (1a) ja (1d) käytetään konditionaalia, mikä antaa vaikutelman fiktiivisyydestä. (1a):n tapauksessa tätä korostaa entisestään se, että parisuhteen toisena osapuolena mainitaan kuuluisa nuorisoidoli.

Perhe

Perheen olen määritellyt siten, että se käsittää nimenomaan sen perheen, jossa kirjoittaja on viettänyt lapsuutensa. Teksteissä voidaan siis puhua vanhemmista tai sisaruksista, yhtä lailla myös uusperheen jäsenistä. Perheluokkaan löytynee poimintoja nimenomaan nuorimpien kirjoittajien teksteistä. Kirjoittajan oman perheen perustamisen olen sijoittanut edellä olleeseen Parisuhde-luokkaan, ja sen voi perustellusti odottaa esiintyvän vasta nuorten aikuisten kirjoitelmissa.

6. lk

(2a) *Olimme mökillämme yhden yön ja kaksi päivää huhtikuussa. Mukana olivat myös isoveljeni Mikko ja isäni Harri. (II, M17, 6.lk)*

(2b) *Tänään on 17.7.2019, ja isosiskoni mukaan lukien vanhemman poikaystävä Harri tulevat käymään. He saapuisivat noin tunnin päästä, ja täten kävelin väsyneenä suihkuun. - - Laitoin hiukset kuntoon ja luin kirjaa, kunnes ovikello pirahti, ja menin avaamaan. Ja siellähän he olivatkin. (IV, M16, 6)*

(2c) *Menin keittiöön, jossa mummu oli laittanut aamiaiseksi herkullisia lätyjä. Otin lätyt ja menin ulos aurinkoon nauttimaan aamiaisesta siskoni Karoliinan kanssa. (II, F26, 6.lk)*

(2d) *Havahduin. Aivan, tänään oli minun syntymäpäiväni! Paikalla oli veljeni, vanhempani, sukulaiseni ja kaverini kaikkilla leveä hymy kasvoillaan. Istu pöytää! äiti sanoi. (III, F15, 6.lk)*

9. lk

(2e) *Haluaisin olla perheeni kanssa mökillä ilman pahaa tuulta ja vain nauttia yhdessäolosta. (III, M5, 9.lk)*

(2f) *Kotona äiti odottaa illallisen kanssa. Minulla onkin jo kova nälkä. Syömme ruuan ja menemme katsomaan televisiota Hetken kuluttua ovikello soi. Juoken avaamaan oven ja siellä seisoo isosiskoni, joka on jo muuttanut pois kotoa. (II, F11, 9.lk)*

(2g) *Toisena tulee mieleen ystävät ja perhe hyvinvoivina tulevaisuudessakin. Joten luulen, että vietän unelmieni päivän terveiden ystäväni ja perheeni kanssa. Se kuulostaa jo paremmalta. (IV, F16, 9.lk)*

(2h) *Päivä olisi kaikkialla kaunis, ja saisi tehdä sitä mistä pitää. Päivän viettäisin ystäväni ja myös perheeni kanssa. (I F24, 9.lk)*

AMK

(2i) *Saksalaistyypinen päivällinen vanhassa alppilinnassa antaa potkua päivään, jonka jälkeen on aika ottaa paluulento kohti Suomen*

Kittilää. Siellä odottava tilapakettiauto on jo lastannut perheeni kyytiin, joten matka kohti hirsihuvilaamme voi alkaa. (M45, AMK)

(2j) Mieltäisin kenelle kertoa hyvät uutiset ja päätyisin näppäilemään isäni numeron. Ei sillä, että tarvitsisin enää heidän hyväksyntäänsä. (M62, AMK)

(2k) Kävisin katsomassa perhettäni ja siskon uutta koiranpentua. Menisin veljeni kanssa hänen lava-autollaan ajelulle ja kuuntelisimme musiikkia ja kyselisin kuinka hänellä sujuu. (F51, AMK)

(2l) Kahvin tuoksu leijailee keittiöstä, johon pian koko perheeni kokoontuu aamiaiselle. Perheeni kanssa vietetty yhteinen aika lapsuuden kodissani saa minut tuntemaan itseni onnellisemmaksi joka hetki. (F60, AMK)

(2m) Keittiössä vanhempani paistavat jo lettuja yhdessä, ja näyttävät onnellisilta. Laitan itselleni leivänpaahtimeen kaksi leipää paahdumaan ja istun juttelemaan siskoni kanssa. (F81, AMK)

Esimerkit (2a)-(2m) kuvaavat, millaisia asioita kirjoittajat haluavat perheenjäsentensä kanssa tehdä. Mukaan mahtuu mökkeilyä (2a, 2e), kyläilyä (2b), aamupalan laittoja ja nauttimista (2c, 2l, 2m) ja niin edelleen. Puitteet ovat usein hyvin vaatimattomat, mutta pieneen hetkeen mahtuu paljon merkitystä. Yhdessäolo perheenjäsenten kanssa ei näytä välttämättä vaativan erityisempää tekemistä tai toimintaa.

Ystävä

Ystävät ovat varmasti jokaiselle ikäluokalle tärkeä aihe, kun kyseessä on unelmien päivä. Nuorimmat kirjoittajat kertovat usein koulukavereistaan. Vaikka näin ei tietenkään välttämättä aina ole, alustavan teksteihin tutustumisen perusteella viimeistään konteksti paljastaa monessa tapauksessa, että kirjoittaja on kavereineen koulussa samalla luokalla tai että he ainakin käyvät samaa koulua.

6. lk

(3a) *Vihdoin pääsin pois koulusta, ja kesäloma alkoi. Oli helteinen päivä minä, ja ystäväni Mario olimme menossa uimaan Mellilän hiekka rannalle. (I, F8, 6.lk)*

(3b) *Päätän soittaa parhaalle kaverilleni Henriikalle, aiomme nimittäin mennä koirapuistoon yhdessä. (IV, F10, 6.lk)*

(3c) *Herään aamulla uudesta huoneestani ja puen vaatteet päälleni. Sieltä menen alakertaan aamupalalle ja syön aamupalaksi munakasta. Sen jälkeen lähdän mopon kanssa keskustaan kavereiden luokse. Sitten lähdän kavereiden kanssa Fun parkkiin jossa sitten vietetäänkin koko loppu päivä laitteissa. Sieltä lähtisin kotiin ja pelaisin tietokonella DAYZ mun kaverin kanssa (I, M20, 6.lk)*

(3d) *unelmien päivän viettäisin kavereitten kanssa himassa. (III, M14, 6.lk) [oikeinkirjoitusta paranneltu]*

9. lk

(3e) *Minun unelmieni päivä alkaisi heräämällä Havajilaisesta hotellista kaverini Paavon kanssa. Paavo leppoisa maalaispoika Vesilahdelta, johon tutustuin harrastuksessani. (III, M7, 9.lk)*

(3f) *Soitettuani hetken minulle soittaa kaverini Markus ja pyytää minua bänditreeneihin. Suostun pyyntöön ja lähdän polkemaan kaverille. Kaverille päästyäni soitamme muille bändin jäsenille ja tapaamme reenikämpällä. (IV, M7, 9.lk)*

(3g) *Ei ole mitään parempaa kuin rentoutuminen ystävien kanssa. (I, F25, 9.lk)*

(3h) *Ensimmäisenä menen kaverini luokse. Kävelen pitkin vanhan kaupungin katuja ja kuulen ihanaa linnun laulua ja tunnen kuinka aurinko alkaa lämmittää kasvojani. Saavun kaverini pihalle ja hän juoksee ulos talostaan. Päätämme lähteä ostamaan uusia kesävaatteita kaupungilta. (I, F8, 9.lk)*

AMK

(3i) *Iltapäivällä lähden kahden parhaan kaverini kanssa paikalliseen markettiin ostamaan syötävää illan seikkailuamme varten. Lähdemme illalla, tapamme mukaan, kumiveneellä seilaamaan lähellä sijaitsevalle suurelle järvelle.* (M53, AMK)

(3j) *Palattuani kotiin muutaman tunnin lennätyssessiolta soi puhelimeni ja kaverini ilmoitti että nyt tarvittaisiin vielä yksi pelaaja jotta saataisiin matsi käyntiin. Niinpä suuntasin tietokoneelleni ja liityin kavereideni kanssa pelaamaan.* (M93, AMK)

(3k) *Iltapäivällä lähden kahden parhaan kaverini kanssa paikalliseen markettiin ostamaan syötävää illan seikkailuamme varten.* (M53, AMK)

Esimerkit (3a-3k) kuvaavat hyvin sitä, miten paljon toiminnallisempaa yhdessäolo ystävien kanssa on verrattuna perheenjäseniin (ks. edellä Perhe). (3d) ja (3g) eivät kerro tarkemmin, miten he suunnittelivat päivänsä viettää. Esimerkki (3d) on itse asiassa kirjoittajan teksti kokonaisuudessaan, ja syiden miettiminen siihen on tietysti puhdasta spekulatiota. Oliko kyseessä kenties motivaation puute, heikkolahjaisuus, aikatauluongelma (joutui lähtemään kesken tunnin tms.) vai jokin muu? Teksti ei anna tähän vastausta.

Ystäviin tai kavereihin ei välttämättä viitata nimellä. Yleensä nimi mainitaan vain, jos kyseessä on yksi kaveri, kuten käy ilmi esimerkeistä (3a), (3b), (3e) ja (3f). Kun kavereita on useampi, heihin viitataan usein ryhmänä. Onko kyseessä kenties se, että halutaan korostaa tekemistä, ja näin ollen osallistujia ei ole tarpeen eritellä? Kirjoittajalla varmasti on käsitys siitä, keitä hänen kaveriporukkaansa kuuluu, mutta jostakin syystä hän ei tule sitä lukijalle paljastaneeksi. Ja taas toisaalta: satunnainen lukija [kuten tämän työn tekijä] tuskin edes tietää, keitä edes Henriikka, Markus ja Paavo lopulta ovat, joten onko kavereita ylipäättään syytä edes luetella?

Yhdessäolo yhtäältä perheen, toisaalta ystävien kanssa näyttää hahmottuvan tapahtumiseltaan erilaiseksi. Perheen kanssa oleminen tuntuu olevan luonteeltaan staattista, ja läheisyys on arvo sinänsä. Aamupalan syöminen tai jutustelu perheenjäsenten kanssa on itsessään arvokasta.

Ystävien kanssa puolestaan tekeminen korostuu, oli se sitten uimista, tietokoneella pelaamista, shoppailua tai jotain muuta.

HYVINVOINTI

HYVINVOINTI on laajin pääluokka, ja se on myös semanttisesti väljin. Hyvinvointi-käsite on määritelty eri diskursseissa hyvinkin eri tavoin, joista jotkin painottavat enemmän materiaalista, toiset puolestaan henkistä tai esimerkiksi sosiaalista hyvinvointia. Tässä olen määritellyt hyvinvoinnin siten, että kyseiseen pääluokkaan kuuluville aiheille on tyypillistä se, että ne kaikki jollakin tavalla pitävät yllä kirjoittajan tyytyväisyyttä omaan elämäänsä.

Harrasteet

Harrasteet olen määritellyt siten, että ne tarkoittavat yleisesti ottaen jonkinlaista sellaista aktiviteettia tai tekemistä, jonka parissa ihminen viettää mielellään vapaa-aikaansa. Se sisältää siis kiinnostuksenkohteet, ajanvietteen ja harrastukset. Siihen kuuluu esimerkiksi ratsastus, joka voi olla vain mukavaa ajanvietettä, mutta toisaalta hevoset voivat olla kirjoittajalle hyvinkin tärkeitä, joten ne voi mieltää myös kiinnostuksenkohteeksi.

Tietokonepelit puolestaan voivat olla kiinnostavia jo pelkästään hankintoina: kirjoittaja saattaa olla jo pitkään haaveillut jostakin pelistä, jonka hän kirjoitelmassa lopulta saa itselleen. Esinearvon lisäksi tietokonepeleihin liittyy luonnollisesti myös ajatus pelaamisesta, so. miellyttävästä tekemisestä, joten ne on sijoitettu tähän luokkaan.

Harrasteisiin olen lukenut myös shoppailun sellaisissa tapauksissa, jolloin tekstistä välittyy ajatus, että kirjoittaja vain kiertelee kaupoissa. Mikäli hän alkaa yksityiskohtaisemmin kertoa jostakin tavarasta ja sen hankinnasta, se on sijoitettu Hyödykkeen luokkaan. Shoppailua on hankala määritellä, sillä toisinaan se johtaa ostamiseen, toisinaan taas ei. Jo pelkkä tavaroiden katselu, kokeilu ja sovittaminen on monelle mieluisaa ajanvietettä, vaikkakin se lienee lähinnä naispuolisten kirjottajien mieleen.

Uskon Harrasteiden olevan ryhmä, jota esiintyy tasaisesti kaikkien ikäluokkien teksteissä, sillä unelmien päivään kuuluu olennaisena osana myös miellyttävä tekeminen.

6. lk

(4a) *Minun mielestäni unelmieni päivä olisi tällainen: vesihiihtäisin, saisin ratsastaa hepalla ja olla serkullani yötä. (IV, F28, 6.lk)*

(4b) *Tykkään urheilusta paljon, joten haluaisin päästä salibandyn MM-kisoihin pelaamaan Ruotsia vastaan nähdä kaikki parhaimmat pelaajat ja tietysti tehdä myös maaleja. Kun olisin Ruotsia vastaan pelannut haluaisin päästä espaniaan Real Madridin tiimin siellä näkisin mm. Ronaldon. (II, M6, 6.lk)*

(4c) *Ja menisimme samalla shoppailemaan, vaikka Myllyyn. Shoppailun jälkeen menisimme kotiin ja menisimme uimaan ja ottamaan aurinkoa. (I, F24, 6.lk)*

(4d) *Aamupalan jälkeen menisin kavereiden kanssa kaupungille shoppailemaan. Saisin paljon rahaa mukaan, sillä ostaisin mekkoja, kenkiä ja muita hyödyllisiä ja turhia tavaroita. (I, F44, 6.lk)*

9. lk

(4e) *Unelmieni päivään sisältyy musiikki, lämmin kesäpäivä ulkomailla, ystävät, uinti ja kaikkea villiä toimintaa. Kesäpäivä alkaisi aamuuinilla ja ravintola ruualla. Tämän jälkeen tapaisin ystäviäni ja menisimme pyöräilemään vuoristolle ja alas sieltä. Ja tietysti hyppäisimme kalliolta pyörillä mereen. (II, M4, 9.lk)*

(4f) *Kun olemme syöneet minun koneeseeni on tullut puhelu kavereilta ja liityin siinä samassa heidän puheluun ja pääsemme aloittamaan toisen pelin pelaamista tiimillä. (IV, M13, 9.lk)*

(4g) *Jaoimme porukan kahtia ja aloimme pelaamaan jääkiekkoa. Peli sujuu hyvässä hengessä ja läppä lentää. (I, M16, 9.lk)*

(4h) *Päivällä viettäisin aikaa parhaan ystäväni Emmin kanssa. Ajelisimme skoottereilla ympäri Suomea ja kävisimme elokuvissa. (I, F12, 9.lk)*

(4i) *Illalla voisin mennä syömään ystävieni kanssa, tai voisimme mennä yhdessä pieneen rantamökkiimme laittamaan ruokaa. Ruoan jälkeen pitäisimme pienen ruokalevon ja lähtisimme pelaamaan vaikka rantalentopalloa. Pelaisimme, nauraisimme, pitäisimme hauskaa ja ennen kaikkea rentoutuisimme. (II, F8, 9.lk)*

(4j) *Herään aamulla aikaisin ja menen syömään hotelliin kunnon aamiaisen. Sen jälkeen lähden rannalle pelaamaan rantalentopalloa joukkue laisteni kanssa muutamaksi tunniksi. (IV, F15, 9.lk)*

AMK

(4k) *Unelmieni päivä olisi herätä aamulla tietäen, että tänään alkaa festivaalitapahtuma, jota on odotettu koko vuosi. Tavarat olisi pakattuna eteiseen jo edellisenä iltana, ja festivaalilippu valmiiksi tietokonepöydällä stressin ja aamukiireen minimoimiseksi. (M50, AMK)*

(4l) *Suuri unelmani jo nuoresta asti on ollu Lontoossa käyminen sekä etenkin huippu jalkapallon seuraaminen paikan päällä. Tuo päivä koitti kolme vuotta sitten kun lähdimme kaverini kanssa kohti Lontoota. (M67, AMK)*

(4m) *Unelmieni päivä koostuu monesta eri tekijästä. Mukana olisivat tyttöystäväni ja parhaimmat kaverini. Olisimme Aasiassa jossakin unelmien rannalla ja pelaisimme aamutuimaan lentopalloa, sekä heittelisimme amerikkalaista jalkapalloa. (M90, AMK)*

(4n) *Menin saunaan, ja kävin välillä vilvoittelemassa ulkona. Kävin myös kerran uimassa viereisessä järvessä. Järvessä oli myös satumaisia kaloja seuranani jotka kimaltivat sateenkaaren eri väreissä ja tulivat tervehtimään. Kalat kertoivat, että vesi on todella hyvässä kunnossa ja siellä on mukavaa uiskennellä. (F83, AMK)*

(4o) *Olisi ihana kun olisi oma piha, jossa voi touhuta silloin kun itse haluaa, ilman että naapurit tuijottavat ihan vieressä. Tykkäisin hoitaa puutarhaa ja laittaisin sinne erilaisia kukkaistutuksia. Tekisin pihaan kasvimaan, johon istuttaisin ainakin perunaa, sipulia, porkkanaa ja erilaisia salaatteja. (F24, AMK)*

(4p) *Tallimestarini on satuloinut hevoset ja lähtee mielellään seurakseni maastolenkille. Ratsastamme hänen kanssaan rannalla ja metsässä.* (F19, AMK)

Mielekkääseen tekemiseen kuuluvat muun muassa erilaiset urheilu- ja liikunnalliset lajit (4a, 4b, 4e, 4g, 4i, 4j, 4m, 4p), shoppailu (4c, 4d), pelit (4f) yms. Vanhemmat kirjoittajat (4k-4p) kirjoittavat harvemmista aiheista mutta laveammin. Osan näistä voi nähdä ikään kuin kohtauksina, joilla on oma tunnelmansa. (4n):n ja (4o):n tapahtumat sijoittuvat johonkin tiettyyn miljööseen (sauna, piha). Nuorimpien kirjoittajien teksteissä mielekäs tekeminen on esitetty usein luettelomaisesti, kuten (4a) ja (4e) havainnollistavat.

Arvo

Arvot heijastavat sitä, keitä me olemme ja mistä me pidämme – ne liittyvät siis olennaisesti identiteettiin. Ylipäätään jonkin asian tekeminen tai tekemättä jättäminen on aina valinta, joka kertoo ihmisen arvoista, mutta tämänkaltaisten havaintojen analyysi soveltuu kenties paremmin esimerkiksi kvalitatiiviseen diskurssianalyysiin. Tähän työhön en ole rivien välistä hahmottuvia arvoja sisällyttänyt, koska niiden eksplikoiminen ja analyysi poikkeaisi merkittävästi muista aiheista ja tekisi aiheiden vertaamisen sitä myöten yhteismitattomaksi.

Arvo-luokka pitää sisällään lähinnä eettiset pohdiskelut ja valinnat, eli sellaiset aiheet, jotka ilmentävät kirjoittajansa arvomaailmaa. Nähdäkseni arvoille keskeistä on nimenomaan se, että kyseessä on kyky tehdä ja perustella omia valintoja ja toisaalta nähdä ne myös suhteessa toisten tekemiin. Laajensin tätä määrittelyä kuitenkin siten, että mukana voi olla myös jonkinlainen reflektio, jossa kirjoittaja pohtii asiaan, tekemiseen tai tilanteeseen sisältyvää omakohtaista merkitystä, sillä toisiin vertaaminen ei ole läheskään aina läsnä.

Implisiittisesti arvoihin voisi lukea vaikkapa materialismin, mikäli lottovoitosta haaveileminen tällaisiin päätelmiin johtaisi. Tämänkaltaiset arvot eivät kuitenkaan kuulu määrittelemääni Arvo-luokkaan, sillä ne eivät rakenna identiteettiä. Raha on vain väline asioiden saamiseksi tai

hankkimiseksi, eli se ei sellaisenaan tarjoa miellyttäviä elämyksiä kenellekään.

6. lk

(5a) *Otan salkun ja lähdän töihin. Olen arvokkaassa työssä presidentin alaisena.* (I, F26, 6.lk)

9. lk

(5b) *Unelmieni päivään kuuluisi ensinnäkin se, että kaikki olisi hyvin ja ihmiset eläisivät onnellisia. Ei olisi sotia, riitoja tai sairauksia, jotka vaivaisivat ihmisten elämää.* (I, F24, 9.lk)

(5c) *Sinä päivänä kukaan ei joudu kohtaamaan ennakkoluuloja, vaan kaikki pääsevät tutustumaan uusiin asioihin ja ihmisiin avoimesti. Maailma tarvitsee enemmän rakkautta ja vähemmän vihaa.* (I, F26, 9.lk)

AMK

(5d) *Unelmieni päivä. Päivä jolloin kaikki sujuisi täydellisesti. Ihmiset haaveilevat aina tulevasta ja miettivät menneitä. Monen ihmisen täydellinen päivä on sellainen, kun saa itse päättää kaikesta. Karu totuus on, että vaikka omistaisit kaiken maailman kullan ja timantit, et kykene aavistamaankaan millainen on täydellinen päivä, jollet ole riittävän tietoinen itsestäsi ja elinympäristöstäsi. jokainen luo oman täydellisen päivänsä pään sisällä, joten en haaveile täydellisestä päivästä vain ulkoisesti vaan sisäisesti henkisellä tasolla.* (M26, AMK)

(5e) *Toivoisin pääseväni vaihto-opiskelemaan Pohjois-Amerikkaan erityisesti Yhdysvaltoihin. Suurin vaikutus halukkuuteeni kyseiseen maahan juontaa juurensa edesmenneestä isoisästäni. Hän oli lähtenyt 70-luvulla Yhdysvaltoihin töiden ja paremman elämän perässä. Haluaisin itse kulkea samaa polkua ja selvittää onko minusta siihen, suoriutua kaikista asioista ja yleisesti normaalista elämästä aivan uudessa ympäristössä ilman minkäänlaista tukiverkostoa.* (M34, AMK)

(5f) *Luonto on aina ollut minua lähellä, joten jonkin sortin kokemus luonnon keskellä voisi olla mieleenpainuva, ja saavuttaa tittelin unelmieni päivänä. Ehkäpä jos osallistuisin johonkin kansainväliseen luonnon-suojeluoperaatioon, jossa eräänä päivänä huomaisin jonkin uhanalaisen lajin säilyneen juuri tämän toiminnan avulla. (F6, AMK)*

(5g) *Unelmieni päivänä minut muistettaisiin ihmisenä, joka käyttäisi kaikki nämä mahdollisuudet rajallisen ihmismielen todellisuudenkuvan mukaisesti hyvään, maailman parantamiseen. (M66, AMK)*

(5h) *Unelmien päivänä osaisin nauttia siitä, mitä elämällä on minulle tarjota. Pienistäkin asioista voi oppia, ja saada ideoita. Onnistuneimman päivän ei tarvitse olla kokonaan ruusuilla tanssimista, sillä elämän tuomat ongelmat tuovat myös ideoita. Ideani tuottaisivat jotakin konkreettista hyötyä unelmieni päivänä. (F22, AMK)*

(5i) *Unelmieni päivä olisi se, kun ei enää tarvitsisi murehtia ja huolehtia. Ihminen voisi huoletta keskittyä tekemään niitä asioita, jotka saavat hyvälle mielelle, jotka antavat voimia ja inspiraatiota arkeen. Voisin olla murehtimatta toimeentulosta ja tulevaisuuden uhkakuvista. Voisin tarjota lapsilleni turvatun elämän ilman stressiä ja jatkuvaa huolta raha-asioista. (F79, AMK)*

Tavallisimmin arvoa pohdiskelivat aikuiset kirjoittajat. Yllä olevista esimerkeistä huokuu iän mukanaan tuomaa viisautta: yksilön mahdollisuudet eivät olekaan rajattomat, mikä ei kuitenkaan estä haaveilemasta siitä (5e, 5g, 5h). Elämän realiteetit tuntuvat paistavat rivien välistä, ja vähäänkin voi tyytyä.

Terveys

Terveys tarkoittaa sekä somaattista että psyykkistä terveyttä. Välttämättä nuoruudessa ei tällaisia aiheita juurikaan esiinny, sillä vaivoja ei kenties ole, tai sitten ne ovat niin vähäisiä, ettei kirjoittaja huomaa niistä kertoa. Oikeastaanhan terveys on sairauden poissaoloa, jonkinlainen normaalitila, jota on vaikea huomata tai kyseenalaistaa. Usein vasta sairauden iskiessä

huomataan, että asiat voisivat olla toisin, jolloin terveyttä aletaan jälleen arvostaa.

Arvelin ennakkoon, että esimerkiksi jokin pitkäaikaissairaus, kuten masennus, diabetes tai MS-tauti, voisi tuoda joitakin esiintymiä tähän kategoriaan: tällaisessa tapauksessa sairaus olisikin normaalitila, ja terveys senkaltainen toivottu muutos, josta Unelmien päivä –kirjoitelmissa voisi kertoa.

6. lk

(6a) Juuri kun astui huoneeseeni kaikki pimeni viimeinen mitä muistan oli muiden kauhunvääristämät kasvot. Heräsin sairaalassa missä minua piiritti laitteiden armeija katsoin kelloa 23.59 sitten kaikki pimeni jälleen. Harmi sillä lomani olisi alkanut seuraavana päivänä. (II, M1, 6.lk)

9. lk

(6b) Toisena tulee mieleen ystävät ja perhe hyvinvoivina tulevaisuudessakin. Joten luulen, että vietän unelmieni päivän terveiden ystäväni ja perheeni kanssa. Se kuulostaa jo paremmalta. Siitä siirrytään seuraavaan unelmaani, olla itse terve. Omat sairaudet varjostavat elämää, ei niin paljoa että se saisi mieleni mustaksi tunnista ja päivästä toiseen, mutta sen verran että tuntee itsensä erilaiseksi. (IV, F16, 9.lk)

AMK

(6c) Taksi kuljettaa minut terveystarkastukseni palautetilaisuuteen. Euroopan johtavimmat sisätautilääkärit ovat tehneet perusteellista työtä viime viikot, sillä minusta ei ole löytynyt ensimmäistäkään merkkiä sukuani rasittavista syöpä- ja verisairauksista. Hyvät uutiset piristivät päivää aina, joten lahjoitan 10 miljoonaa euroa erilaisten sairauksien tutkimiseen. (M45, AMK)

(6d) Ihmismieli kokee aina haasteita, pidemmälle kehittyessään jopa kasvavassa määrin. Viimeinen asia mitä tältä päivältä pyytäisin, olisi vahvuutta löytää ihmismielen tasapaino, jolloin pystyisin keskittymään enemmän ympäristössäni tapahtuviin ulkoisiin asioihin. (M66, AMK)

(6e) *Unelmieni päivä olisi kivuton ja helppo. Kestäisi jonkin aikaa ennen kuin tajuaisin, ettei mihinkään paikkaan särje tai koske. Minun ei tarvitsisi syödä kipulääkkeitä, eikä mieltä jaksanko mennä kouluun tai töihin. Minun ei tarvitsisi mieltä, mitä saan ja voin syödä, vaan voisin vapaasti nauttia elämästä ilman kipuja.* (F79, AMK)

Yllä olevissa esimerkeissä jokaisella kirjoittajalla - ehkä (6a):ta lukuun ottamatta – sairaus tuntuu joko omakohtaiselta tai vähintään läheiseltä, ja siinä saattaa olla syy terveydestä haaveilemiselle. Sairautta ei yleensä mainittu nimeltä, mutta esimerkiksi (6d):n kohdalla voi arvella kyseessä olevan mielenterveydellinen ongelma.

Autonomia

Autonomia tarkoittaa kykyä ja oikeutta päättää itse omista asioistaan. Varsinkin nuorimmat kirjoittajat ovat edelleen vahvasti vanhempiensa ohjauksen varassa, eivätkä he näin ollen saa päättää läheskään kaikista elämäänsä koskettavista asioista. Arvelin ennakkoon erityisesti nuorimpien kirjoittajien haaveilevan vapaudesta vailla auktoriteetteja kuten vanhempia ja opettajia. 9.-luokkalaiset saattavat olla jo itsenäisempiä, AMK-opiskelijat tietenkin jo lainvoimaisesti oman elämänsä herroja.

6. lk

(7a) *Ei olisi mitään kotitöitä ja saisin olla aivan rauhassa. Saisi valvoa koko yön ja pelata ja rentoutua.* (I, M19, 6.lk)

(7b) *Eikä olisi kauhean paljoa sääntöä. Säännöt olisivat: syömään 12.00 ja 17.00. Iltapala olisi 20.00. Muita sääntöjä ei olisi.* (I, F44, 6.lk)

(7c) *Unelmieni päivän aikana en tulisi kouluun, vaan toteuttaisin unelmiani! Olisin kavereiden kanssa, pelaisin, matkustaisin (kai)ympäri maailmaa ja soittaisin kitaraa.* (IV, M1, 6.lk)

9. lk

(7d) *Minun unelmieni päivänä saisin olla täysin rauhassa. Voisin nukkua aamusta niin pitkään, kun itse haluaisin ilman, että kukaan on häiritsemässä. Herättyäni voisin itse päättää, mitä syön & milloin*

syön. Kukaan ei käskisi tekemään mitään & voisin keskittyä täysin omiin kiinnostuksiini. Voisin lähteä ulos ilman sitä, että joku on heti kyselyssä.

Sinä päivänä voisin itse päättää omista menoista & tekemisistäni, eikä kukaan olisi hengittämässä niskaani. Pystyisin valvomaan ilman, että joku valittaa. Haluaisin olla päivän täysin oma itseni ilman, että kukaan on häiritsemässä. (II, M2, 9.lk)

(7e) Unelmieni päivä olisi sellainen, että ei olisi koulussa sääntöjä koko päivänä ja että kaupassa saisi hakea kaikkea ilmaseks. (IV, M3, 9.lk)

(7f) Heräisin aamulla, kun elimistöni niin haluaisi. Päivä olisi aurinkoinen ja lämmin. Päivän aikana ei olisi kiire mihinkään, ei olisi koulua tai muuta stressiä. Viettäisin aamupäivän ottaen aurinkoa ja uiden uima-altaassa. Söisin jäätelöä ja ottaisin rusketusta. (I, F12, 9.lk)

(7g) Herättyäni aurinko paistaa. Valonsäteet heijastuvat kasvoilleni luoden kuvioita ympäri kasvojani. Herään pirteänä, kauniina kesälomapäivänä. Töitä ei ole tänään tiedossa. Tänään saan rentoutua ja lepuuttaa aivojani koulutyöstä. (I, F22, 9.lk)

AMK

(7h) Minulla ei ole kiire mihinkään, tänään on vapaapäivä. Kahvini juotua lähden lenkille vuoristoon. Viileässä ilmassa ja aamuvirkkujen lintujen laulun raikuessa vuoriston kauniissa maisemissa tunnen itseni vapaaksi huolista. (M53, AMK)

(7i) Unelmieni päivä olisi sellainen, jolloin saisin tehdä vapaasti mitä haluaisin, ilman minkäänlaisia rajoituksia. Olisin täysin vapaa, vailla huolen häivää. Mitään erityisen kunnianhimoista en haluaisi, minulle riittäisi suhteellisen tavallinen päivä, kuitenkin sellainen, että kaikki menisi juuri, niin kuin itse haluaisin. (M94, AMK)

(7j) Minä näen kaiken ja kaikkialla on aivan hiljaista, kuin olisin täysin yksin sen pienen hetken verran. Täydellinen vapautus kaikesta siitä, mistä elämäni nykyisin koostuu. (F58, AMK)

Aiempi tekstiesimerkki (5e) voisi myös hyvin kuulua Autonomia-luokkaan. Oikeastaan perusteena sen sijoittamiselle Arvoon on lähinnä perusteleminen. Siinä ehkä enemmän mietitään, miksi hän haluaisi asioiden olevan toisin, kun taas Autonomia-luokan esimerkeissä tähän ei oikein anneta vastauksia.

Huvittava esimerkki on (7e), jossa kirjoittaja menisi unelmien päivänään joka tapauksessa kouluun, mutta siellä ei olisi sääntöjä. Eikö kirjoittaja ole siis tullut ajatelleeksi, että täydellisen vapauden päivänä hänen ei edes tarvitsisi mennä kouluun? Kenties hän on vain sisäistänyt koulun niin elimelliseksi osaksi arkeaan, ettei osaa ajatella päivääkään ilman sitä. (7c) ja (7f) puolestaan ovat ottaneet myös tämän vaihtoehdon huomioon.

Esimerkeissä (7g) ja (7h) ei unelmien päivänä ole töitä. Esimerkissä (7b) puolestaan on selvästi nähtävissä, että 6.-luokkalaisten arkea rytmittävät tarkat ruoka-ajat ja että hän haluaa ne myös säilyttää.

Osa kirjoittajista antaakin sen vaikutelman, että heidän elämässään tulee olemaan tiettyjä puitteita (koulu, työ), jotka säätelevät heidän elämäänsä. Osoittaako se kenties halua kiinnittyä yhteiskuntaan? Onko se realismia, jossa vaikuttaa "ilmankaan ei voi olla" -ajatus?

Eräs tähän liittyvä ajatus voisi olla, tulkitaanko autonomia myöhemmin elämässä kenties uudelleen. Tällä tarkoitan sitä, että nuoret aikuiset ovat jo saattaneet huomata olevansa erilaisten sosiaalisten, juridisten ja työmarkkinoihin liittyvien rajoitusten ja lainalaisuuksien ristipaineessa, joten autonomia ei ehkä olisikaan täydellistä vapautta, vaan sille olisi hahmoteltavissa rajat. Jotain pysyvää pitäisi olla, ja sen sisällä esiintyisi vapautta. Tästä kenties päästäisiin luomaan arvoja, kuten jo edellä annettu esimerkki (5e) voisi antaa olettaa.

Raha

Raha on aihe, joka preliminäärin luennan perusteella näytti nousevan esiin, erityisesti nuorimpien kirjoittajien teksteissä. Lotto- tai arpajaisvoitto

vaikutti hyvin tyypilliseltä tulonlähteeltä. Sen sijaan teksteissä ei välttämättä esiinny haaveita suurten summien tienaamisesta työnteolla satunnaisen äkkirikastumisen sijaan.

6. lk

(8a) *Sinä päivänä ilmoitettiin meille että olimme voittaneet 10 miljardia €. se teki päivän parhaaksi. Sillä samalla kaikki sai kaiken mitä tarvitsi ja paljon muuta. (I, M1, 6.lk)*

(8b) *eräänä aurinkoisena päivänä olin menossa ostamaan lottolippua. Kun satuin sisään kauppaan minua tervehdittiin ja minulle sanottiin että olin miljoonas asiakas ja saisin ilmaisen lotto lipun ja satatuhatta euroa. Illalla kun katsoin lottoa tv:stä huomasin, että voitin päävoiton, joka oli kolmekymmentä miljoonaa euroa. Heti seuraavana aamuna menin lunastamaan voittoni ja sain virneeni vuoksi kolmekymmentä kolme miljoonaa euroa. (I, M2,6.lk)*

(8c) *Kun olisin siellä [rannalla] ollut tarpeeksi kauan kävisin Kaupassa lottoamassa. Menisin hotelliin sitten minulle soitetaan että olisin voittanut loton pääpalkinnon. Olisin multimiljonaari lähtisin yksityis koneella Ranskaan jossa kävisin Eiffel tornissa ja jossain todella kalliissa kahvilassa. (II, M5, 6.lk)*

(8d) *Pöydällä oli myös iso tukku rahaa, joka oli tietysti minulle. (II, F28, 6.lk)*

9. lk

(8e) *Aamulla saa nukkua pitkään. Olin voittanut lotossa 10 000 000 €. (I, M3, 9.lk)*

(8f) *On tärkeä päivä myyn Applen osakkeeni, sillä omistan 90% yhtiöstä. Osakkeitteni arvo on yhteensä 360 miljardia euroa. (I, M7, 9.lk)*

(8g) *Herättyäni menin syömään aamupalaa ja avatessani muropakettia huomasin, että sen sisällä ei ollut lelua kuten normaalisti vaan siellä oli 500euron seteli! (IV, M12, 9.lk)*

(8h) *Kun olisin hyvästellyt heidät, pääsisin parhaan kaverini, Juulian kanssa Lontooseen shoppailemaan. Lähtisimme sinne heti aamupäivällä niin olisimme vähän ennen iltapäivää siellä. Lontoossa saisimme molemmat 500£. (IV, F26, 9.lk)*

(8i) *Unelmieni päivänä voittaisin lotossa jättipotin ja rikastuisin huimasti. (I, F12, 9.lk)*

AMK

(8j) *Unelmieni päivänä olisin voittanut lotossa ennätyspotin 15 miljoonaa euroa yhdellä ainoalla rivillä. (M35, AMK)*

(8k) *Lehteä lukiessa silmiini osuu uutinen, jossa edellispäivän Eurojackpot-arvonnan päävoiton kerrotaan tulleen Pirkanmaalle. Tarkistan omat arvontanumeroni pekonilautasen lomassa. Huomaan olevani noin 63 miljoonaa euroa rikkaampi kuin eilispäivänä. Hiljaista tyytyväisyyttä uhkuen haen tarjoilupöydästä toisen kannullisen appelsiinimehua. (M45, AMK)*

(8l) *Unelmieni päivänä minulla olisi pieni lottokuponki, jonka lauantai-iltana toteaisin voittavan päävoiton lotossa. (M49, AMK)*

(8m) *Lähdettyämme Porista muistan autossa, että viikon lottonumerot on juuri arvottu. Kaivan rähjäntyneen lottolipukkeeni lompakosta ja tarkistan rivit puhelimellani Internetistä. Päiväni paranee paranemistaan, sillä olen voittanut 7 oikein lotossa. (M86, AMK)*

(8n) *Kaikkien taloudellisten huolien ratkaisuun tarvittaisiin siis iso tukku rahaa. Lottovoitto tai vastaava. En kuitenkaan haluaisi miljoonia hartioilleni, sellainen summa riittäisi, että saisi asiat balanssiin. Liiallisesta rahasta kertyisi vain uusia murheita. (F6, AMK)*

Kuuluisuus

Kuuluisuus – tätä työtä varten määriteltynä - tarkoittaa jotakuta tunnettua henkilöä, kansanomaisemmin ilmaistuna julkkista. Monesti kyseessä on joku näyttelijä tai muusikko. Muusikkoa laajemmin myös bändit tulevat kyseeseen. Moni lapsi ja nuori varmasti haaveilee idolinsa tapaamisesta,

joten ei ole ihme, mikäli nämä aiheet esiintyvät unelmien päivästä kertovissa kirjoitelmissa.

Kirjoittajat saattavat haaveilla myös olevansa itse kuuluisia. Oman itsen kuuluisuus on muun muassa identiteettiin liittyvä asia, kun taas muu kuuluisa henkilö puolestaan on nuorelle tärkeä lähinnä esikuvallisuutensa ja antamansa roolimallin vuoksi. Oma maine, tunnettuus, on sijoitettu Saavutus-luokkaan, jotta eronteko ”julkkiksiin” säilyisi.

6. lk

(9a) *Sain puhelun, jossa kerrottiin, että ihailemani jalkapalloilija Cristiano Ronaldo on tulossa Suomeen ja mikä parasta hän haluaisi tulla kotiini.* (II, M16, 6.lk)

(9b) *Unelmieni päivänä Ken Block tulisi Suomeen. Ja että hän tulisi asumaan meille kesäksi.* (II, M18, 6.lk)

9. lk

(9c) *Minun unelmieni päivänä pääsisin Las Vegasiin katsomaan UFC:tä. Haluaisin nähdä Jon Jonesin.* (IV, M6, 9.lk)

(9d) *Me olisimme nimittäin kutsuneet Sunrise Avenue -yhtyeen vieraaksemme! Se on lempibändini! Koko illan he soittaisivat upeita laulujaan, ja me kuuntelisimme lumoutuneina. Soiton loputtua yhtyeen laulaja ja solistit liittyisivät seuraamme.* (I, F28, 9.lk)

AMK

(9e) *Unelmieni päivä olisi se päivä, kun saan suunniteltua täydellisen kuumailmapallon ja saan lähetettyä sen maailmalle. Laittaisin kuumailmapallon kyytiin erään luennoitsijoistani ja todennäköisesti seuralaiseksi Luis Suarez –nimisen jalkapalloilijan.* (M48, AMK)

Ravinto

Ravinto käsittää sekä ruoan että juoman. Tämä aihealue vaikutti esiluennan perusteella esiintyvän hyvin monessa kirjoitelmassa, mikä ei liene yllättävää: unelmien päivänä pitää saada myös omia lempiruokia. Jotkut voivat kirjoittaa ylös hyvinkin laveasti kaiken päivän aikana syömänsä, toiset saattavat olla ilmaisussaan suppeampia ja todeta ykskantaan ”hyvää

ruokaa ja juomaa”.

Toistuva aihe kirjoitelmissa oli jonkun toisen valmistama aamupala, joka jostain syystä vaikuttaisi sisältävän ainakin pekonia (!). Tätä havainnollistamaan valitsin alla olevia esimerkkejä, joiden perusteella sopii päätellä, että pekoniaamiainen on yleinen haave iästä ja sukupuolesta riippumatta.

6. lk

(10a) *Aamulla heräisin kymmeneltä. Sitten mentäisiin aamupalalle. Aamupalaksi olisi pekonia, pizzaa yms. (I, M35, 6.lk)*

(10b) *Aamiaiseksi syön munakokkelia , leipää , pekonia ja juon maitoa. (II, M2, 6.lk)*

(10c) *Herään aamulla linnunlauluun. Syön aamiaiseksi leipää, pekonia ja muroja. (IV, F11, 6.lk)*

9. lk

(10d) *Aamiainen on runsas ja hyvä. Tarjolla on kaikkea pekonista mandariineihin. (III, M9, 9.lk)*

(10e) *Pitkän puhelun jälkeen menisin syömään aamupalaa, jossa olisi pekonia ja kananmunia. (IV, M9, 9.lk)*

(10f) *Siskoni on herännyt aikaisin ja täten hän on jo ruokkinut kissat sekä tehnyt myös minulle aamupalaa. Lautasella koreilee hymyilevä munakas. Suu on pekonia ja hiukset ovat paprikasalaatti seosta. (I, F22, 9.lk)*

AMK

(10g) *Tyttöystäväni on herännyt jo minua aiemmin ja keittiössä minua odottaa aamiainen. Täydellisesti paistettu kananmuna, pekonia, paahtoleipää, riisimuroja ja appelsiinituoremehua. (M25, AMK)*

(10h) *Aamiaiseksi haluaisin pekonia, munia ja juustosämpylöitä vuoteeseen tarjoiltuna tai vaihtoehtoisesti söisin ne pöydän ääressä ylelliseen aamutakkiin pukeutuneena. (F36, AMK)*

(10i) *Aamiainen on katettu!” kujertaa komea mieheni suudellen*

otsaani. Pöytä on katettu kuin parhaimpien hotellien aamupalalla; tuoretta sämpylää, levitteitä, leikkeleit, juustoja, munakasta, pekonia, hedelmiä, marjoja, mehua, vettä, korvapuusteja ja kahvia. (F101, AMK)

Nuorimmat kirjoittavat haaveilevat usein karkeista tai jäätelöstä, aikuisilla unelmien päivään saattaa liittyä myös alkoholijuomia. Yleisesti ottaen kaikki halusivat syödä lempiruokiaan, oli se sitten hampurilaisia, pihvejä, pizzaa ja niin edelleen.

6. lk

(10j) Unelmien päiväni on sellainen kun voitan lottossa paljonrahaa ja pääseen jonnekin erimaahan kuumalle hiekka rannalle uimaan. Silloin söisin myös paljon jäätelöä koska rakastan sitä paljon. (II, M6, 6.lk)

(10k) Istu pöytää! äiti sanoi. Puhalsin kynttilät, söin kakkua, sekä mutustin karkkia. (III, F15, 6.lk)

(10l) Ruoaksi oli pizzaa ja minulle tietysti gluteinitonta koska olen keliakikko. (I, F11, 6.lk)

(10m) Uinnin jälkeen onkin jo lounas. Siellä syödään härän ulkofileepihviä ja jälkiruoaksi kakkukahvit. (I, M30, 6.lk)

AMK

(10n) Täyttävän ja maittavan lounaan jälkeen olisi aika siirtyä isommalla porukalla saunaan, samalla kenties nauttia muutama huurteinen ohrasta valmistettu alkoholipitoinen mallasjuoma. (M33, AMK)

(10o) Lounaan söisimme jossain hienossa ravintolassa jossa olisi hyvää ruokaa ja joisimme viinilasilliset. (F51, AMK)

(10p) Treenin jälkeen laitamme työkavereiden kanssa ruokaa. Valmistamme koko porukalle yhdessä ruokaa. Unelmieni päivänä on ruokana pitsaa ja hampurilaisia. (M26, AMK)

Hyödyke

Hyödyke on rajoiltaan hieman epämääräinen, sillä siihen lukeutuu muutakin kuin pelkät konkreettiset esineet: myös matkat kuuluvat tähän luokkaan. Tavarat ovat tavallisesti hyödyllisiä, kauniita tai viihdyttäviä, kuten vaatteita, koruja, tietokonepelejä, autoja ja niin edelleen.

Joissakin teksteissä tapahtumat sijoittuvat ulkomaille, mutta tähän kyseiseen luokkaan olen sijoittanut aiheen vain, mikäli siinä välittyy käsitys matkan hankkimisesta tai saamisesta. Tekstistä pitää siis jollain tavalla käydä ilmi, että matka on ikään kuin hyödyke, jonka kirjoittaja saa tai on saanut. Kirjoittaja voi haaveilla asuvansa pysyvästi ulkomailla, mutta tällaiseen tapaukseen ei liity matkustamista, joten ei voida myöskään puhua hyödykkeestä. Hankkimiseen kuuluu luonnollisesti ostaminen, mutta yllättävän rahapalkinnon lailla myös matkan voi voittaa esimerkiksi arvonnassa.

6. lk

(11a) *Ensin toivoisi Ferrarin ja ajokortin ajaisin Heti kauppaan ja ostaisin kokokaupan. (I, M16, 6.lk)*

(11b) *Kun pääsin kotiin, huomasin oven edessä pienen paketin. Vein sen sisälle ja söin välipalan. Kun avoin paketin, sen sisällä oli vapaaliput särkänniemeen. Olin onnesta kankeana. Ketä olisi tuonut paketin oven eteen? (II, M4, 6.lk)*

(11c) *Ruuan jälkeen menisin shoppailemaan. Ostaisin uudet kengät, kesä hameita, koruja, paitoja ja housuja. (I, F45, 6.lk)*

(11d) *Yhtäkkiä Hildan ja Marjon eteen tuli mies joka tarjosi heille hienoja pukuja, Marjo valitsi pinkin, Hilda turkoosin ja Janette halusi keltaisen. (I, F12, 6.lk)*

9. lk

(11e) *Pyöräillessäni kuulin parin korttelin päästä upeaa moottorin hurinaa. Sieltä kurvasi kumit sauhuten sivuluisussa kaunis tuunattu Nissan Skyline. Se pysähtyi liikennevaloihin. Menin sen viereen ja koputin apukuskin puoleista etuovea ja hyppäsin sisään. Kuski alkoi räyhätä minulle huonoa käytöstäni, mutta rauhoittui, kun kerroin*

aikeistani. Sanoin, että saat 100 000 euroa, jos myyt auton minulle välittömästi. Auton oikea arvo oli hieman vähemmän, ja kuski suostui. Hän oli muutenkin aikeissa myydä auton. Lähdimme kohti pankkia. (I, M19, 9.lk)

(11f) Sitten lähdin isäni kanssa kaupungille ostamaan uuden hienon kitaran. Odotan kotimatalla innolla, että pääsen soittamaan sillä hienoja melodioita. (IV, M4, 9.lk)

(11g) Unelmien päivä olis semmone ettei ole koulua. Sinä päivänä olis rahaa nii paljon ku ikinä tarvii. Ne rahat sais käyttää iha mite vaa haluaa. Rahat menis festarilippuihin ja ostaisin kaikki hyvät vaatekaupat tyhjäksi. Sitten ostaisin lentoliput Miamiin ja sieltä 5 tähden hotellin. (I, F10, 9.lk)

(11h) Olen aina unelmoinut pääseväni matkalle ulkomaille ja ensiviikolla haaveeni tulee toteutumaan. Lähdemme luokan kanssa viideksi päiväksi leirikouluun Barcelonaan. -- Olemme keränneet rahaa kolme vuotta leirikouluumme ja tasan viikon päästä työ palkitaan. Kaikki diskot, myydyt tavarat ja inventaariot ovat olleet tämän arvoisia. Myös luokkahenki on parantunut kokoajan rahankeruun aikana ja kaikki huipentuu leirikouluun. (I, F37, 9.lk)

AMK

(11i) Raskaan rilluttelun jälkeen keskityn vakavampiin asioihin, kuten kiinteistöjen, metsien ja tonttien ostoon. Ostaisin Tampereen keskustasta kalliin kolmion autotallilla, johon järjestäisin kissalleni paljon tekemistä, koska nykyisessä yksiössäni sillä on tylsää. Kissani saisi ainakin kattoon kiinnitetyt putket, joita pitkin se voi seikkailla ympäri asuntoa. Autotallissa olisi kaikki tarvittavat työkalut ja työlaitteet moottoripyörien korjaamista varten. Ostettuani asunnon itselleni ja kissalleni, ostan jokaiselle perheen jäsenellekin sijoitusasunnon, jotta heidän tulevaisuutensa olisi turvattu. (M35, AMK)

(11j) Päivämme jatkuisi ostoskeskuksessa eri liikkeissä kierrellen. Ostaisin uusia vaatteita, astioita ja verhoja. Koska mikä tahansa on

mahdollista, minulla on niin paljon rahaa että voin ostaa lähes mitä tahansa eikä tarvitse huolehtia siitä, riittääkö opintotuestani rahaa vielä ruokaankin. Panostaisin urheiluvaatteisiin ja -välineisiin sekä vaatteisiin, joita voisin käyttää toimistotyössäni. Täydentäisin keittiövälineitäni esimerkiksi uunivuoalla ja uusilla veitsillä. Lisäksi ostaisimme uusia vaatteita myös poikaystävälleni ja samalla hankkisin lahjoja läheisilleni. (F36, AMK)

Etenkin nuorimpien kirjoittajien voisi olettaa kertovan ravinnosta ja tavaroista luettelomaisesti. Luokansisäinen kvantitatiivinen analyysi paljastaisi, miten monta eri ruokaa tai tavaraa kirjoitelmissa esiintyy ja muuttuuko määrä iän – miksei myös sukupuolen – myötä, mutta tämän työn piiriin kyseinen analyysi ei kuulu. Tämänkaltainen tutkimus auttaisi havainnoimaan luettelomaisuutta ja skriptimäisyyttä, eli se voisi toimia eksaktina tapana määrittellä jonkinlainen asteikko siirryttäessä heikoista kirjoitelmista kohti vahvoja. Tämän ohella tulisi myös tarkastella laadullisempia elementtejä, kuten ajallista tiivistämistä, kertojanääntä ja niin edelleen.

URA

URA-pääloukan aiheiden voi ajatella vastaavan kysymykseen, mitä joku tulee tekemään tai saavuttamaan. Se voi tarkoittaa ammatillisia haaveita kuten toiveammattia (esim. rallikuski, toimittaja, viihdetaitelija), akateemisia saavutuksia (esim. ylioppilastutkinto, insinöörikoulutus), kulttuurisia saavutuksia (esim. kirjan kirjoittaminen) ja niin edelleen.

Ura

Ura-luokkaan kuuluvat ne tapaukset, joissa kirjoittaja kertoo esimerkiksi toiveammattistaan. Arvelisin tähän luokkaan tulevan poimintoja enemmän vanhemmilta kirjoittajilta, so. 9.-luokkalaisilta ja AMK-opiskelijoilta, koska se liittyy läheisemmin heidän elämänvaiheeseensa kirjoitushetkellä. 9.-luokkalaiset joutuvat miettimään, miten he jatkavat opintietään peruskoulun päättyessä, AMK-opiskelijat puolestaan ovat valintansa tehneet. Koulujen päätyttyä haasteena on työllistyminen, joten urahaaveet ovat tässä vaiheessa täysin ymmärrettäviä.

6. lk

(12a) *Minun unelmien päivä on se, että pääsen kuuluisaksi. Silloin minä toivon että teen hitti biisejä eikä minua helpolla unohdeta.*

Näin minä sen toteutan: Minä kokoan mahtavan bändin kavereiden kanssa. Sitten kerään soittimet kokoon ja me harjoittelemme. (III, M2, 6.lk)

(12b) *Alan valmistamaan ruokaa itselleni kun yhtäkkiä kännykkäni alkaa soida. Miesääni vastaa että olen saanut töitä Ukisoftilta ja, että palkkani olisi yli kolme tuhatta euroa kuussa. (IV, M20, 6.lk)*

9. lk

(12c) *Päiväni koostuu siitä, että aamulla menen töihin. Olen toimittajana Helsingin Sanomissa. Se on ollut aina suurin unelmani. (I, F11, 9.lk)*

AMK

(12d) *Olemme jo sen verran iso bändi, että ei tarvitse enää itse hoitaa mitään, vaan voimme vain nousta lavalle kuin valmiiseen pöytään ja alkaa soittaa. Soitamme parhaan keikkamme ikinä ja yleisö on aivan pähkinöinä. (M25, AMK)*

(12e) *On tullut aika lähteä töihin. Työskentelen Helsingin palolaitoksella palomestarina ja jokainen päivä on unelmieni täyttymystä. Työskentelen 24 tunnin vuoroissa, joten pääsen työn puitteissa toteuttamaan rakasta harrastusta painonnostoa hälytyksien välissä. (M26, AMK)*

(12f) *Toimistolla on touhukas päivä. Iltapäivällä on kaksi asiakastapaamista: toinen tulee noutamaan suunnitelmansa ja toinen tulee sopimaan tarjouksesta uutta projektia varten. Työtoverini tekee lähtöä asiakaskartoitukselle ja pyytää minut mukaansa. (F100, AMK)*

(12g) *Olisin matkalla maapallon ympäri parhaiden ystäväni kanssa ja minä olisin menestyvä kirjailija, joka päivisin restauroi ja konservoi vanhoja maalauksia ja huonekaluja ja öisin kirjoittelee huippu jännittäviä rikosromaneja. (F56, AMK)*

Saavutus

Saavutukset ovat tapauksia, joissa kirjoittaja tekee jotain merkittävää ja saa siitä osakseen tunnustusta. Kyseeseen voi tulla esimerkiksi jonkin urheilukilpailun voittaminen tai tutkinnon saavuttaminen. Useimmiten nuorimmilla kirjoittajilla saavutus vaikuttaa liittyvän johonkin heidän harrastukseensa, kuten pojilla jalkapalloon tai salibandyyn, tytöillä ratsastukseen.

6. lk

(13a) *Uintikilpailu on rankka, mutta helppo minulle. Palkkioksi saan neljän kuukauden karkit sekä uuden jalkapallon kuuluisan Ronaldon nimikirjoituksella. (I, F10, 6.lk)*

(13b) *Peli on loppunut. Voitimme 4–2. Olemme nyt Suomen paras tytöt 02 joukkue jalkapallossa. Iloitsemme enemmän kuin koskaan. Palkintojen jaossa saamme kultamitalit kaulaan ja pokaalin käteen. Tunne on loistava. Olen niin iloinen, että voisin lentää! (IV, F5, 6.lk)*

(13c) *Unelmieni päivä on että pääsisin nuorten mm kisoihin tenniksessä. Ja että voitaisin sen. (I, F29, 6.lk)*

9. lk

(13d) *Tänään se tapahtuu, mistä olen aina haaveillut. Se on salibandy MM-finaali. - - Pelin lopussa pujoittelen koko kentän läpi, ja saan rangaistuslaukauksen Ruotsalaisen rikkoessa. Nyt on tilaisuuteni. Lähdän kuljettamaan. Teen nopean harhautuksen. Pallo on maalissa! Me voitimme! (III, F12, 9.lk)*

AMK

(13e) *Radalla saisimme koulutusta, kuinka ajaa nopeimmat kierrokset ja tämän jälkeen kävisimme radan yhdessä läpi. Kun kaikki olisi selvää, laittaisimme ajohaalarit niskaan, valitsisimme autot ja ajaisimme lämmittelykierrokset. Tämän jälkeen vuorossa olisi aika-ajot ja itse kilpailu. Kilpailua olisi tullut seuraamaan paljon katsojia ja ajaisin voittajana maaliin. Palkintopallilla keräisin yleisön suosion ja noutaisin palkinnon, joka olisi sievoinen summa rahaa. (M71,*

AMK)

Saavutuksiin lukeutuu myös oma kuuluisuus, se, että kirjoittajasta itsestään tulee julkisuuden henkilö. Hyvinvointi-pääloukassa on erikseen Kuuluisuusluokka, mutta se on varattu varsinaisille julkisuuden henkilöille. Saavutuksiin kuuluvana oma kuuluisuus ei välttämättä läheskään aina edellytä sen kummempia taitoja tai onnistumisia.

6. lk

(14f) *Illan tullessa menin maksamaan koulutukseni ja lahjoitin neljäsoan rahoistani ulkomaille, seuraavana aamuna olin julkkis. (I, M2, 6.lk)*

9. lk

(14g) *Heräisin aamulla linnun lauluun ja aurinko paistaisi ikkunasta. Söisin aamupalaksi lempiruokaani ja lähtisin ajamaan kevytmoottoripyörälläni. Keskustan kaduilla ihmiset taputtaisivat ja heiluttaisivat käsiään minulle. Minusta oli tullut kuuluisa koko maassa yhden stunt-videon ansiosta. (II, M1, 9.lk)*

(14h) *Unelmieni päivä toteutuu silloin, kun saan toteuttaa haaveeni. Haaveeni on soittaa rumpuja, jossain bändissä kavereiden kanssa ja menestyä maailmalla. - - Illalla olimme valmiina soittamaan, kaikkia jänitti vähän. Pian kuului bändimme nimi ja astuimme lavalle. Meille hurrattiin paljon. Rupesimme soittamaan uusia biisejämme. Soitimme noin kaksi tuntia. keikan jälkeen olimme hiestä märkiä ja tyytyväisiä tulokseemme. Saimme paljon suosiota keikan avulla ja meistä tuli kuuluisia. (IV, M7, 9.lk)*

(14i) *Ostosten jälkeen perustaisin oman bändin ja päivän aikana noustais kuuluisuuteen niin, että koko maailma tietäisi meistä. Loppu huipennukseksi vähän ennen keski yötä koko maailma räjähtäisi. (I, F10, 9.lk)*

AMK

(14j) *Unelmieni päivänä pystyisin tekemään vaikutuksen, jäämään historiaan ihmisenä, joka teki sen, mitä kukaan ei pystynyt saavuttamaan, muuttamaan maailman.* (M66, AMK)

Muut

Pääluokka MUUT pitää sisällään Triviaalirutiinin sekä Itsetunnon & itsetyytyväisyyden & ulkonäön luokan. Päätin luoda varta vasten pääluokan MUUT, koska muuallekaan triviaalirutiinit eivät semanttisesti vaikuta kuuluvan.

Triviaalirutiini

Triviaalirutiinit eivät ole kerronnan keskiössä samalla tapaa kuin muut aiheet, vaan niiden funktio on pikemminkin tapahtumien ajallinen järjestäminen: aamuisin kirjoittajat pesevät hampaansa, harjaavat hiuksensa, syövät aamupalan ja niin edelleen.

6. lk

(15a) *Aamulla kun herään, haluaisin, että jokin kone tulisi ja pesisi hampaani. Sitten laitan vaatteet päälle ja menen aamupalalle.* (I, M32, 6.lk)

(15b) *Herään aamulla ja menen hammaspesulle. Pesen hampaat ja syön aamiaista.* (II, M2, 6.lk)

(15c) *Illalla joku kaverini tulisi yöksi ja katsoisimme elokuvia ja sitten pelaisimme jotain ja pitäisimme hauskaa. Menisimme pelaamaan jalkapalloa ja pyytäisimme jotain muitakin mukaan. Sitten menisimme nukkumaan.* (II, M20, 6.lk)

(15d) *Sitten lähdin kuulennolle. Se oli siistiä. Kuussa tapasimme kuu-ukon nimeltä xdfldprz. Se rupesi ammuskelemaan meitä laaser pysyillä. lähdimme pois. Sitten menin nukkumaan. Se oli elämäni paras päivä.* (IV, M23, 6.lk)

(15e) *Kun aamulla heräisin, pukisin vaatteeni söisin ja olisin pessyt hampaat.* (I, F12, 6.lk)

(15f) *Herään kello 11:00. Puen vaatteet Ja menen syömään aamupalaa. Aamupalaksi on puuroa, mehua ja hedelmiä. (I, F41, 6.lk)*

9. lk

(15g) *Juhlinnan jälkeen menisin kotiin Hesburgerin kautta. Kotona pelaisin Battlefield 4 ja menisin nukkumaan.(I, M1, 9.lk)*

(15h) *Ruoan jälkeen menimme saunaan uimaan ja paljuilemaan, tätä teimme aamuun saakka. Totesin nukkumaan mennessäni, että tämä oli unelmieni päivä. (I, M17, 9.lk)*

(15i) *Heräisin aamulla linnun lauluun ja aurinko paistaisi ikkunasta. Söisin aamupalaksi lempiruokaani ja lähtisin ajamaan kevytmoottori-pyörälläni. (II, M1, 9.lk)*

(15j) *Kaikilla on mukavaa ja syötyämme lähdemme takaisin hotellille. Kun olemme päässeet hotellille kömmin suoraa sänkyyn ja nukahdan lähes heti. (III, M9, 9.lk)*

(15k) *Herään aamulla ja olen täysin virkeä. Aurinko paistaa ulkona ja on lämmin. Teen aamutoimet normaaliin tapaan ja puen puhtaat vaatteet päälleni. (IV, M4, 9.lk)*

(15l) *Unelmieni päivä olisi sellainen että herään aamulla ja minua ei väsyttä. Söisin aamu palan ja pukisin. - - Palasin kotiin ja rupesin nukkumaan. (IV, M19, 9.lk)*

(15m) *Herään aamulla herätyskelloon kello 8 aamulla. Asun Helsingin Kalliossa viidennellä linjalla. Syön aamiaiseksi kaurapuuroa ja appelsiinimehua. (I, F11, 9.lk)*

(15n) *Päiväni on ollut loistava sillä olen tutustunut uusiin ihmisiin ja viettänyt ihanan päivän ystävieni kanssa, olen myös kokenut ja oppinut uusia asioita. Noin kello 23.30 nukahdan tyytyväisenä ja iloisena miettien mitä toinen päivä tuo tullessaan. (I, F23, 9.lk)*

(15o) *Aamulla heräisisin auringon säteisiin ja lämpöön, jotka tulisivat verhojen välistä noin 10 aikaan aamulla. Minulle tuotaisiin aamiainen sänkyyn, joka sisältäisi paljon tuoreita hedelmiä ja mehua. Syötyäni*

saisin nousta rauhassa, käydä lämpimässä suihkussa ja laittautua. (I, F27, 9.lk)

(15p) Herään aamulla aikaisin ja menen syömään hotelliin kunnon aamiaisen. - - Kotiin päästyäni menen vielä muutaman kaverini kanssa ulos viettämään iltaa ja sitten menen kotiin ja nukkumaan.

(IV, F15, 9.lk)

AMK

(15q) Ruokkisin kissani sen lempiruualalla ja menisin nukkumaan parvisänkyyn, jossa olisi maailman kalleimmat petilakanat ja patjat. Se olisi minun unelmieni päivä. (M35, AMK)

(15r) Unelmieni päivä alkaisi sillä, että heräisin hyvin nukutuilta yöuniltani. Sen jälkeen avaisin ikkunan ja jäisin hetkeksi makaamaan sänkyyn ja nauttisin auringon paisteesta. Auringon lämmittäessä kuuntelesin myös pikkulintujen laulantaa, joka kantautuu sisälle avonaisesta ikkunasta. Hetken makoilun jälkeen nousisin ylös ja oikoisin raajani, jonka jälkeen kävelisin keittiöön. (M41, AMK)

(15s) Unelmieni päivä on vasta edessäpäin. Haluaisin unelmieni päivän olevan onnellinen ja iloinen. Aamulla haluaisin herätä aikaisin, mutta pitkien yöunien jälkeen pirteänä ja eloisana. Aamupäivä menisi rauhallisesti juoden kahvia ja syöden hyvää aamiaista. (M42, AMK)

(15t) Unelmieni päivä alkaa vähintään kahdeksan tunnin yöunien jälkeen. Mieluiten unitunteja saisi olla takana enemmänkin, yhdeksästä kymmeneen. Tärkeää unelmieni päivässä heti aamusta alkaen on, ettei minulla ole kiire. Herättyäni käyn suihkussa – rauhallisesti ja aika säästämättä. Pitkän suihkun jälkeen laitan kahvin tippumaan: lusikoin suppiloon niin paljon tummapaahoisia kahvinpuruja, että lopputuloksesta tulee varmasti riittävän vahvaa. Aamupalaksi valmistan paistettuja kananmunia ja vaihtoehtoisesti joko paistettua pekonia tai graavisuolattua lohta. (M54, AMK)

(15u) *Luen vielä sängyssä kirjaa kun vaimoni jo nukahtaa. Hetken luettuani laitan kirjan pois ja nukahdan myös itse. Unelmien päivä ei tarvitse mitään erikoista. (M64, AMK)*

(15v) *Unelmieni päivä alkaa auringonpaisteisena. On vielä varhaista, mutta aamuvirkkuna olen täynnä intoa. Minulla on runsaasti aikaa ennen sovittuja tapaamisia, inhoan hätäilyä ja kiirettä. On paljon mukavampi valmistautua rauhassa, peseytyä, pukeutua, vilkaista välillä televisiota tai tietokonetta ilman mitään kiirettä. (F7, AMK)*

(15w) *Unelmieni päivä alkaisi heräillessäni sängynpohjalta hitaasti, rauhallisesti ja oman aikani ottaen. Ulkona paistaisi aamuaurinko ja lintujen vaimea laulu kantautuisi ikkunalasien läpi. Nousisin ylös, kietoen aamutakin ympärilleni, ja suuntaisin askeleeni kohti keittiötä. Valmistaisin itselleni pikaisen aamupalan munakkaasta ja tuoremehusta. - - Mukavasti kuluneen illan päätteeksi voisin kavuta takaisin sänkyyni pohjalle, samaan pesäkoloon mistä aamulla nousinkin. Voisin lekottaa väsyneitä silmiäni ja väsyneitä jalkojani pehmeillä sänkypeitteillä hiljalleen vaipuen takaisin uneen. (F68, AMK)*

Itsetunto & itsetyytyväisyys & ulkonäkö

Toinen aihe MUUT-päälukassa on Itsetunto & itsetyytyväisyys & ulkonäkö. On vaikeaa, ellei peräti mahdotonta, yrittää pitää näitä aiheita toisistaan erillään, sillä usein ulkonäöstään kertoessaan kirjoittaja myös paljastaa suhtautumisensa omaan itseensä vähintään implisiittisesti. Jatkossa tämän luokan nimenä on Itsetunto.

Nuoruudessa oma identiteetti vaikuttaa syntyvän erityisesti suhteessa ryhmään: joko siihen kuuluu tai ei. Keinoja ryhmään kuulumiseksi ovat esimerkiksi pukeutuminen, ehostus (hiustenlaitto ja meikkaus), käyttäytyminen (esim. kasvissyönti, tupakointi, alkoholinkäyttö, kiroilu), kulttuuriharrastus (esim. japanilainen kulttuuri ja mangakirjallisuus, tietokonepelit, sci-fi ja fantasia, hard rock) ja niin edelleen. Alakulttuuriin kuulumisen rakentaa identiteettiä ja siitä voi viestiä ulospäin ulkonäön keinoin.

Ulkonäköön liittyvät muun muassa maininnat omasta pukeutumisesta sekä siitä, miten hyvältä kokonaisuus näyttää tai miten hyvältä se saa kirjoittajan omasta mielestään näyttämään. Pelkkä viittaus uusiin kenkiin ei kuitenkaan vielä riitä tähän ryhmään kuulumiseksi, sillä se kuuluu Hyödyke-luokkaan.

Mikäli kirjoitelmien aihe olisi ollut jokin muu kuin unelmien päivä, voisi itsetuntoon ja ulkonäköön liittyvien kysymysten odottaa olevan korosteisemmin esillä. Erityisesti tytöille ja naisille ulkonäkö tuntuu olevan tärkeä aihe.

6. lk

(16a) *Päälläni olisi vihreä paita ja vaalean siniset shortsit. Hiukseni olisivat hyvin.* (I, M16, 6.lk)

(16b) *Katsoin itseäni peilistä. Minulla oli päälläni super söpöt suuret ja vaaleanpunaiset lasit. Minulla oli myös päälläni valkoinen toppi ja vaaleanpunainen hame jossa oli söpöjä valkoisia rusetteja. Jalassa minulla oli hennon valkoiset ballerinat. Hiukseni olivat pitkät ja blondit joissa oli vaaleanpunaiset latvat. Ihailin itseäni peilistä jonkin aikaa kunnes veljeni riuhtaisi oven auki ja karjui.* (II, F28, 6.lk)

(16c) *Ja olisi unelmaa, että koulukuvissa osaisin hymyillä. En osaa hymyillä kameralle kun se näyttää niin oudolta... ”Tekohymyltä”.* (IV, F28, 6.lk)

9. lk

(16d) *Aamulla herään aikaisin ja ilokseni huomaa, että olen kadottanut monta kiloa ja näytän oikeasti hyvältä.* (III, M4, 9.lk)

(16e) *Kiskon nopeasti päälleni farkut , auringossa kauniisti kimaltavan topin , sekä aurinkolasit.* (I, F13, 9.lk)

(16f) *Ravintolan jälkeen suuntaisin kotiin, jossa kävisin pesemässä itseni rannan hiekasta ja aurinkorasvasta. Pukeutuisin ja laittautuisin hieman siistimmin kuin päivällä sillä illalla olisi juhlat! Kun olisin saanut itseni kauniiksi, niin lähtisin ystäväni luo.* (I, F27, 9.lk)

(16g) *Tämän jälkeen palaisin kotiini, jossa saisin meikin kasvoilleni. Kaikki olisi hyvin: tuntisin itseni kauniiksi mekossani, joka säteilee vaalean kankaan ja pienen timanttikirjailun vuoksi. Hiukseni ja meikkini olisivat myös täydellisiä, kaikki on valmiina tähän suureen päivään.* (I, F39, 9.1k)

AMK

(16h) *Ihmiset heittävät vinoja katseita minua kohti, mutta itsetuntoni on korkeammalla kuin koskaan aikaisemmin.* (M72, AMK)

(16i) *Uskaltaisin yrittää, jopa sellaista mitä ei ennen ole tehty, pelkäämättä epäonnistumista. Unelmien päivänä epäonnistuminen tuottaisi jotakin uutta ja muuttaisi näkökulmaani, saaden minut ajattelemaan laatikon ulkopuolelta. Epäonnistumisetkaan eivät siis loppupeleissä olisi pahitteeksi, vaan niistä syntyisi uusia mahdollisuuksia.* (F22, AMK)

(16j) *Päivääni haluaisin jatkaa erilaisilla hemmotteluhoidoilla: kosmetologi tekisi minulle ihanan kasvohoidon, värjäisi ripseni ja muotoilisi kulmakarvani. Sen jälkeen siirtyisin kampaajan tuoliin ja hiuksilleni tehtäisiin ihmeitä. Kampaamokäynnin jälkeen ne näyttäisivät upeilta ja korostaisivat kasvojani juuri oikealla tavalla.* (F36, AMK)

(16k) *Meikkaan, kiharran hiukseni ja valitsen vaatteet. On ystäväni syntymäpäivä, joten valitsen päälleni mekon.* (F81, AMK)

Jälkikäteen ajatellen tämän luokan olisi perustellusti voinut sijoittaa HYVINVOINTI-pääloukkaan, sillä se on semanttisesti jopa olennainen identiteetin rakentumisen kannalta ja sen myötä keskeinen osa hyvinvointia. Tämä luokka koki analyysivaiheessa kuitenkin uudelleenmuotoiluja, ja vasta lopullinen tulos on sen verran selväräinen, että se on mahdollista suhteuttaa muihin aiheisiin. Sen uudelleen sijoittaminen toiseen pääloukkaan kuuluvaksi ei ole aiheiden indeksoinnin vuoksi enää mahdollista, mutta mahdollisissa jatkotutkimuksissa tämä tulisi ottaa huomioon.

5. Narratiivianalyysin tulokset

Kuinka monesta aiheesta kirjoitettiin

Ensimmäinen tutkimuskysymyksen koski sitä, miten monesta aiheesta kirjoitetaan.

Sukupuoli	Ikä	Aiheiden lkm / kirjoittaja <u>keskiarvo</u>	Aiheiden lkm / kirjoittaja <u>pienin arvo</u>	Aiheiden lkm / kirjoittaja <u>suurin arvo</u>
M	6. lk	3,64	1	8
M	9. lk	3,66	1	7
M	AMK	3,76	1	7
F	6. lk	3,92	2	6
F	9. lk	3,84	1	7
F	AMK	3,66	1	7

Taulukko 1.

Taulukosta 1 käy ilmi aiheiden lukumäärän esiintyminen. Tuloksista voidaan verrata sukupuolittaisia ja ikäryhmittäisiä eroja. Kuten edellä on tullut todettua, jokaisessa ikäryhmässä esiintymiä oli 100, joten prosenttilukujen käyttö on matemaattisesti hyväksyttävää. Kokonaiskeskiarvo aiheista kirjoitelmaa kohden on 3,74.

Taulukossa 1 on myös esitelty esiintymien vähimmäis- ja enimmäismäärät. Ei voida suoraan sanoa, että kirjoitelmat, joissa on vähiten aiheita, olisivat myös heikoimpia. Vastaavasti eniten aiheita sisältäneet kirjoitelmat eivät myöskään ole välttämättä parhaita: kyseessä saattaa olla luettelomaisuus, ja itse käsittely saattaa olla varsin pinnallista. Aiheiden käsittelyyn keskittyvä laadullinen tutkimus saattaisi tuoda tarvittavaa lisävalaistusta tähän asiaan.

Kuudennella luokalla tytöillä on aiheita 0,28 prosenttiyksikköä enemmän kuin pojilla. Yhdeksännellä luokalla tytöillä aiheita on enää 0,18 prosenttiyksikköä poikia enemmän. Erot ovat alkaneet iän myötä jo tasoittua, ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden ryhmässä miehillä aiheita onkin jo enemmän kuin naisilla, 0,1 prosenttiyksikköä. AMK-opiskelijoiden tulokseen on kuitenkin syytä suhtautua pienellä varauksella, sillä ko. kirjoittajia oli nimenomaan ohjeistettu kirjoittamaan noin 300 sanan mittainen teksti. Tekstit olisivat saattaneet siis olla huomattavasti tätä

lyhyempiä tai pidempiä, ja aiheita myös sitä myöten joko vähemmän tai enemmän.

On varsin mielenkiintoista, että aiheiden esiintymät kulkevat vastakkaisiin suuntiin: Miespuolisilla kirjoittajilla aiheita alkaa iän myötä tulla lisää, naispuolisilla ne puolestaan laskevat. Ammattikorkeakoulussa miehillä on jopa hieman enemmän aiheita kuin naisilla. Huomattakoon lisäksi, että miespuolisilla kirjoittajilla aiheiden lisääntyminen on vähittäisempää kuin naisilla niiden vähentyminen.

Sukupuoli	Ikä	Sanamäärä <u>keskiarvo</u>	Sanamäärä <u>pienin arvo</u>	Sanamäärä <u>suurin arvo</u>
M	6. lk	120,16	6	404
M	9. lk	148,4	20	324
M	AMK	286,44	191	413
F	6. lk	184,66	26	455
F	9. lk	198,12	59	451
F	AMK	288,96	168	359

Taulukko 2.

Taulukossa 2 esitetään kirjoitelmien sanamäärien keskiarvot siten, että mukana ovat sekä kirjoittajien ikä että sukupuoli. Tämä on olennaista varsinkin siksi, että tämä tukee sitä muualla tehdyissä tutkimuksissa (esim. Vesala 2012, McLean & Breen 2009) ilmi tullutta havaintoa, että naispuolisten kirjoittajien tekstit ovat pääsääntöisesti miesten tekstejä pidempiä.

Anneli Pajunen kehottaa suhtautumaan sanamäärän kasvuun varauksella. Monisanaisuus on toisinaan hajanaista, epäloogista miellelyhtymien ketjua eikä koherenttia ja strukturoitua kerrontaa. Toisaalta Pajusen mukaan toinen varaus liittyy kerronnan niukkuuteen. Lyhyt kirjoitelma on toisaalta viite kielellisestä kehitystasosta ja kirjoittamisvaikeuksista, toisaalta kyse voi olla kirjoittajien huonosta motivaatiosta. Etenkin poikien tiedetään asennoituvan äidinkielen opintoihin kielteisesti (Pajunen 2012: 7; Metsämuuronen 2006: 33). Myös Mäkisen (2014: 28) mukaan tekstin pituus ei kerro mitään siitä, kuinka hyvä narratiivi on, sillä jotkut kirjoittajat saattavat olla vuolaampia ja teksteissä saattaa olla mukana paljon arvottavia ilmauksia.

Tässä tutkimuksessa sanamäärien sukupuolittaiset erot ovat silmiinpistävimmit kuudesluokkalaisten kirjoittajien teksteissä: tyttöjen

tekstit ovat keskiarvoisesti 53,7 % poikien tekstejä pidempiä. Erot alkavat iän myötä tasoittua, ja yhdeksäsluokkalaisten tyttöjen tekstit ovatkin enää 33,5 % pidempiä. Ammattikorkeakoulussa ero onkin likipitään kadonnut, sillä naisten tekstit ovat enää vain 0,88 % pidempiä.

Vastaavantyyppisen havainnon on tehnyt myös Pajunen tutkiessaan 8-12 -vuotiaiden tekstejä. Tyttöjen tekstit olivat kautta linjan pidempiä kuin poikien tekstit (vrt. McLean & Breen 2009: 703), ja sanamäärä pääsääntöisesti kasvoi iän myötä (vrt. McCabe 1997). Myös Vesalan tutkimuksessa tendenssinä oli, että pojat kirjoittivat lyhyempiä tekstejä kuin tytöt. Hänen tutkimuskohteensa olivat tosin 2.-6.-luokkalaiset kirjoittajat, joten tulokset eivät ole keskenään vertailukelpoisia tämän tutkimuksen kanssa johtuen aineistoni selvästi vanhemmista kirjoittajista. Tämän tutkimuksen valossa vaikuttaa kuitenkin siltä, että pojat kirjoittavat nuorena lyhyempiä tekstejä kuin tytöt, ja että tämä ero iän myötä käytännössä häviää.

Toinen merkittävä havainto taulukosta 2 on, että sanamäärät kasvavat iän myötä selvästi. Miespuolisten kirjoittajien ryhmässä yhdeksäsluokkalaisten tekstit ovat 23,5 % kuudesluokkalaisten tekstejä pidempiä. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden tekstit puolestaan ovat 93,0 % yhdeksäsluokkalaisten tekstejä pidempiä, ja 138,4 % kuudesluokkalaisten tekstejä pidempiä.

Naispuolisten kirjoittajien ryhmässä yhdeksäsluokkalaisten tekstit ovat 7,3 % kuudesluokkalaisten tekstejä pidempiä. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden tekstit puolestaan ovat 45,9 % yhdeksäsluokkalaisten tekstejä pidempiä, ja 56,5 % kuudesluokkalaisten tekstejä pidempiä.

Pajunen huomauttaa (Pajunen 2012: 7), että kirjoitelmien sanamäärä on sidoksissa aiheeseen, mutta on todennäköistä, että kehityksen suunta on alakoulussa sama aiheesta riippumatta (vrt. Mäkihonko 2006: 64–66). Tuloksiin voivat vaikuttaa myös tekstilajin opetuksen määrä sekä koulu- ja opettajakohtaiset erot (ks. Torppa, Toivanen, Poikkeus, Eklund, Lerkkanen, Leskinen & Lyytinen 2009: 16).

Keskiarvojen ymmärtämiseksi taulukkoon on otettu mukaan myös

sanamäärien pienin ja suurin arvo. Pienin määrä kasvaa iän myötä sekä mies- että naispuolisilla kirjoittajilla. Sen sijaan suurimmissa arvoissa on vaihtelua. En pidä näitä kuitenkaan tämän tutkimuksen kannalta merkittävinä havaintoina, vaan korkeintaan suuntaa antavina arvoina, jotka voivat kertoa yhtä lailla sekä kirjoittajaryhmän motivaatiosta kuin lahjakkuudestakin.

M	6. lk	0,0454519952
M	9. lk	0,0328749944
M	AMK	0,0135751303
F	6. lk	0,0296299573
F	9. lk	0,0229321963
F	AMK	0,0128741874

Taulukko 3.

Taulukossa 3 on kirjoittajan aihe-esiintymien keskiarvo jaettu kirjoittajan sanamäärän keskiarvolla. Vaikka alkuun näytti (taulukko 1), että tytöillä on aiheita lukumääräisesti poikia enemmän (pl. ammattikorkeakouluopiskelijat), sanamäärään suhteutettuna tulos on erinäköinen. Kautta linjan miespuolisilla kirjoittajilla on aihe-esiintymiä sanamäärään suhteutettuna naispuolisia kirjoittajia enemmän.

Sanamäärien tarkastelu suhteessa aihe-esiintymiin on tärkeää myös siksi, jotta taulukossa 1 esitetyt aiheiden esiintymät kirjoittajaa kohden saisivat oikeansuuntaisen tulkinnan. Onhan todennäköistä, että pidemmässä tekstissä myös aiheita saattaa olla lukumääräisesti enemmän.

Kuudesluokkalaisilla pojilla aihe-esiintymiä sanamäärää kohti on 53,4 % tyttöjä enemmän. Yhdeksäsluokkalaisten tarkastelussa ero on 43,4 % poikien hyväksi. Ammattikorkeakoulu-opiskelijoiden ryhmässä ero on supistunut 5,4 %:iin.

Millaisia johtopäätöksiä tästä sitten tulisi vetää? Onko ehkä mahdollista, että pojat kirjoittavat lyhyempiä tekstejä kuin tytöt, ja selittävinä tekijöinä ovat kenties puutteet motivaatiossa ja kirjoittamisen taidoissa? Samaa ajatusta jatkaen voi myös olla, että vähäisemmät taidot tekstin laadinnassa johtavat esimerkiksi luettelomaisuuteen; taitavammat kirjoittajat puolestaan tuottavat suunnitelmallisempia, enemmän kertomusta muistuttavia tekstejä, jolloin aiheita saattaa olla vähemmän.

Tätä ajatusta tukee ehkä myös se, että kuten taulukossa 3 huomaamme, aihe-esiintymät sanamäärää kohti laskevat iän myötä. Miespuolisten kirjoittajien ryhmässä yhdeksäsluokkalaisilla aihe-esiintymiä sanamäärää kohti on 27,7 % vähemmän kuin kuudesluokkalaisilla, ja ammattikorkeakouluopiskelijoilla 58,7 % vähemmän kuin yhdeksäsluokkalaisilla. Kaikkineen ammattikorkeakouluopiskelijoilla aihe-esiintymiä sanamäärää kohti on 70,1 % vähemmän kuin kuudesluokkalaisilla.

Naispuolisten kirjoittajien ryhmässä yhdeksäsluokkalaisilla aihe-esiintymiä sanamäärää kohti on 22,6 % vähemmän kuin kuudesluokkalaisilla, ja ammattikorkeakouluopiskelijoilla 43,9 % vähemmän kuin yhdeksäsluokkalaisilla. Kaikkineen ammattikorkeakouluopiskelijoilla aihe-esiintymiä sanamäärää kohti on 56,6 % vähemmän kuin kuudesluokkalaisilla.

Bambergin (1997) mukaan narratiivin kehitys on kielenkehityksen alalaji. Tutkimukseni perusteella vaikuttaa siltä, että 1) narratiivit pitenevät iän myötä, 2) aiheiden määrä vähenee, 3) tytöt kirjoittavat pidempiä tekstejä kuin pojat ja 4) iän myötä sukupuolten välinen ero tekstien pituuden suhteen asettuu jotakuinkin samalle tasolle.

McCaben (1997) mukaan narratiivit tulevat iän myötä pidemmiksi ja kielellisesti paremmiksi. Tässä työssä kielellistä paremmuutta ei kvantitatiivisella metodilla ole helppo tutkia, koska kyse on ennen kaikkea laadullisesta ominaisuudesta. Voidaan silti tehdä se päätelmä, että tekstien piteneminen ja aiheiden samanaikainen vähentyminen johtaa siihen, että yhtä yksittäistä aihetta käsitellään kattavammin, jolloin episodi tulee rikkaammaksi ja siten laadullisesti paremmaksi.

Mistä aiheista kirjoitettiin

Toinen tutkimuskysymyksistäni koski sitä, mistä aiheista kirjoitetaan. Eri ryhmien aiheet esitellään alla kukin omassa taulukossaan. Tässä kohden lienee syytä muistuttaa, että kyseiset luvut kertovat siitä, miten monen kirjoittajan teksteissä kukin aihe ylipäättään esiintyi; luvut eivät siis ota kantaa siihen, montako esiintymää teksti itse asiassa sisälsi. Analyysissa käytin arvoja 1 (esiintyy) ja 0 (ei esiinny). Joku kirjoittaja saattoi sivuta

samaa aihetta montakin kertaa, mikä olisi vääristänyt tuloksia, jos jokainen tekstinsisäinen esiintyminen olisi erikseen laskettu mukaan.

Parisuhde	
F AMK	24
M AMK	16
F 9. lk	12
M 9. lk	5
F 6. lk	2
M 6. lk	0

Taulukko 4.

Parisuhde oli yleisin aihe naispuolisten AMK-opiskelijoiden keskuudessa. Seuraavaksi yleisin se oli miespuolisten AMK-opiskelijoiden ryhmässä. Tämä lienee yleinen elämänvaiheisiin liittyvä seikka; parisuhde kuuluu selkeimmin aikuisuuteen. Myös yhdeksännellä luokalla parisuhde oli päätynt monen kirjoittajan tekstiin, ja tässäkin ryhmässä se esiintyi tytöillä useammin kuin pojilla. Jopa kuudesluokkalaisten ryhmässä on parisuhteesta kirjoitettu, tosin pojilta ei ole ainuttakaan havaintoa.

Olen sijoittanut oman lapsen saamisen tähän luokkaan, koska katson sen kuuluvan nimenomaan parisuhteeseen. Vain pari kirjoittajaa haaveili tai kertoi jo omasta lapsesta, eli oman perheen perustaminen ei vanhimpienkaan kirjoittajien kohdalla ole vielä ollut kovinkaan ajankohtaista.

Perhe	
F 9. lk	12
M 6. lk	11
F 6. lk	10
F AMK	7
M 9. lk	6
M AMK	5

Taulukko 5.

Taulukko 5 käsittelee Perhettä. Kaikki viittaukset perheeseen ovat tarkoittaneet nimenomaan sitä perhettä, johon kirjoittaja on itse syntynyt. Parisuhde ja perhe ovat useimmin esiintyviä naispuolisilla kirjoittajilla, mikä vaikuttaa tukevan (McLean & Breen 2009: 706) vastaavantyyppisiä havaintoja: sosiaaliset suhteet ovat naisilla tärkeämpiä. Vaikka kuudesluokkalaisilla pojilla on toiseksi eniten esiintymiä tässä aihepiirissä, tulee muistaa, että myös ikä vaikuttaa luonnollisesti nimenomaan perheestä

kirjoittamiseen. Vanhemmat ja sisarukset ovat tuossa iässä vielä hyvin tärkeitä.

Ystävä	
F 6. lk	31
F 9. lk	28
M 9. lk	25
M AMK	22
F AMK	19
M 6. lk	18

Taulukko 6.

Ystävät esiintyvät eniten naispuolisten kirjoittajien teksteissä. Erot eivät kuitenkaan ole mitenkään poikkeuksellisen suuria ryhmien välillä, jos kohta suurimman ja pienimmän määrän välillä on selkeämmin havaittava juopa.

Parisuhde ja Perhe ja ystävä	
F 9. lk	52
F AMK	50
F 6. lk	43
M AMK	43
M 9. lk	36
M 6. lk	29

Taulukko 7.

Kuten edellä jo todettiin, ihmissuhteisiin liittyvät aiheet ovat naispuolisilla kirjoittajilla yleisempiä, ja havainnollisemmin tämä käy esille, kun esiintymät ryhmistä Parisuhde, Perhe ja Ystävä liitetään yhteen taulukkoon (Taulukko 7).

Harrasteet	
F 6. lk	44
M 6. lk	39
M AMK	38
M 9. lk	38
F 9. lk	33
F AMK	32

Taulukko 8.

Taulukko 8 kuvaa, miten moni kirjoittaja on käsitellyt harrasteita. Harrasteet on laaja kategoria, ja se sisältää niin harrastukset, kiinnostuksenkohteet kuin ajanvietteenkin. Vaikka eniten esiintymiä onkin kuudesluokkalaisten tyttöjen teksteissä, miespuoliset kirjoittajat ovat valloittaneet seuraavat

kolme sijaa.

Syy siihen, että miespuolisilla 9.-luokkalaisilla ja AMK-opiskelijoilla vaikuttaa olevan naisia enemmän itseä miellyttävään tekemiseen liittyviä harrastuksia, saattaa olla pitkälti biologinen. Jari Sinkkosen kirjassa *Elämäni poikana* (Sinkkonen 2005: 166-167) todetaan, että jo vauvaiässä pojat ovat mieltyneet mekaaniseen liikkeeseen, tytöt taas kiinnostuvat enemmän kasvoista.

Baron-Cohenin (2004) tutkimuksen mukaan mitä korkeampi lapsiveden testosteronitaso oli, sitä vähemmän lapset olivat 12-24 kuukauden ikäisinä katsekontaktissa ja sitä suppeampi sanavarasto heillä oli. Kaikenlainen tekeminen, so. liikkuminen, kiinnostaa poikia tyttöjä enemmän, ja se saattaa näkyä myös Harrasteet-luokan tuloksissa. Kuten taulukosta 8 näkyy, miespuolisilla kirjoittajilla lukumääräinen muutos on minimaalinen eli se näyttäisi säilyvän samalla tasolla myös aikuisena. Naispuolisilla kirjoittajilla lasku on selvästi nähtävissä.

Arvo	
F AMK	13
M AMK	10
F 9. lk	6
M 6. lk	1
F 6. lk	1
M 9. lk	0

Taulukko 9.

Taulukossa 9 esitetään, miten arvot näkyvät kirjoittajien teksteissä. Kuten sopii odottaa, erilaiset eettisyyteen liittyvät pohdiskelut ovat nimenomaan aikuistuneen kirjoittajakunnan asia. Eniten esiintymiä on ammattikorkeakouluopiskelijoilla, naisilla hieman miehiä enemmän. Seuraavaksi eniten esiintymiä on yhdeksäsluokkalaisilla tytöillä.

Tässä kohden on syytä muistuttaa, että poiminnat on tehty sellaisista teksteistä, joissa arvoihin liittyvät pohdiskelut tai asenteet nousevat selvästi tekstistä esiin. Vaikka tekstissä esimerkiksi mässäiltäisiin kapitalistisilla ylettömyyksillä (lottovoittorahoilla ostetut autot, pienkoneet, huvilat jne.), tällaista tekstiä ei ole Arvon luokitteluun laskettu mukaan, koska siitä välittyvät arvot ovat sittenkin liiaksi implisiittisiä.

Terveys	
F AMK	3
M AMK	2
M 6. lk	1
F 9. lk	1
F 6. lk	1
M 9. lk	0

Taulukko 10.

Seuraavana aihealueena käsittelyssä on Terveys. McLean & Breenin (2008) tutkimuksessa mielenterveys oli oma kategoriansa, joten päätin laajentaa sitä terveyttä yleensä koskevaksi. Arvelin tällä tavoin saavuttavani enemmän havaintoja kuin pelkkään mielenterveyteen keskittymällä.

Aihepiirin laajentamisesta huolimatta terveyttä koskevat tekstit ovat kokonaisuuden kannalta marginaalisia, eikä ryhmien välisten erojen vertaaminen ole mielekästä, koska esiintymiä on niin kovin vähän. Sen verran voidaan kuitenkin todeta, että eniten terveyttä ovat sivunneet vanhimmat kirjoittajat. Joissakin teksteissä näkyi selvästi kirjoittajan kärsivän jostakin sairaudesta, joten omakohtaisuus on saanut heidät tarttumaan tähän aiheeseen.

Autonomia	
M 9. lk	9
F 9. lk	8
F 6. lk	6
M AMK	4
M 6. lk	2
F AMK	2

Taulukko 11.

Autonomia, mahdollisuus päättää omista asioistaan, on ollut eniten yhdeksäsluokkalaisten kirjoittajien mielessä. Tämä lienee täysin ymmärrettävää, sillä itsenäistyminen on yleisestikin ottaen tärkeä osa murrosikää. McLean & Breenin (2008) mukaan murrosikäisillä narratiivit ovat merkittävä osa identiteetin rakentumista, ja autonomia kuuluukin olennaisesti identiteetin rakentumiseen.

Nuorimmille kirjoittajille omat vanhemmat ovat vielä hyvin tärkeitä, eikä näiden asemaa ole 6.-luokkalaisten teksteissä lähdetty kyseenalaistamaan. AMK-opiskelijat ovat kenties jo huomanneet, että

omista asioista huolehtiminen ei kenties olekaan niin auvoisaa kuin teini-ikäisenä kuvitteli.

Raha	
M 6. lk	16
M 9. lk	13
M AMK	8
F 9. lk	5
F AMK	4
F 6. lk	1

Taulukko 12.

Unelmien päivä -kirjoituksissa Raha on yllättäen aihe, joka jakaa sukupuolet selvästi. Miespuoliset kirjoittajat ovat useimmin haaveilleet rahasta ja rikastumisesta. Kuten edellä on todettu, näissä kirjoituksissa raha on ollut lähes poikkeuksetta sattumalta saatua, eli harva kirjoittaja on unelmoinut sen ansaitsemisesta. Lottovoitot ynnä muut ovat olleet toistuvat aihe teksteissä.

Vaikka naispuoliset kirjoittajat ovat haaveilleet tavaroista, matkoista yms. rahaa vaativista asioista, heille rahalla ei ole ollut samanlaista merkitystä kuin miespuolisille kirjoittajille. Miespuolisten kirjoittajien teksteistä syntyy ikään kuin vaikutelma, että rahalla on heille jonkinlainen itseisarvo, jos kohta sitä käytetään tietysti myös vaihdannan välineenä. On tietysti riskialtista lausua asiasta mitään varmaa, mutta tässä saattaa kenties näkyä se sosiaaliseen sukupuoleen liittyvä oletus, että mies vastaa perheen elannosta ja että raha siksi on miehille tavoiteltava tai haluttava asia.

Kuuluisuus	
M 6. lk	7
M 9. lk	2
M AMK	1
F 9. lk	1
F AMK	0
F 6. lk	0

Taulukko 13.

Kuuluisuus tarkoittaa julkisuuden henkilöä tai esikuvaa. Esiintymien perusteella vaikuttaa siltä, että esikuvat ovat tärkeitä nimenomaan miespuolisille kirjoittajille. Lisäksi esikuvat tai idolit ovat tärkeimpiä nuorella iällä, ja vanhemmiten niiden merkitys vähenee.

Tässä kohtaa huomaa myös epäonnistuneeni ryhmittelyssä siinä mielessä, että esikuvia voivat olla paitsi julkisuuden henkilöt, myös omat perheenjäsenet tai ystävät. Edellä on jo todettu, että naispuolisilla kirjoittajilla Perhe ja ystävät ovat olleet useammin aiheena kuin miehillä. Osa perhettä ja ystäviä käsittelevistä aiheista onkin varmasti tulkittavissa esikuvallisuuden kautta, vaikka se ei liene yhtä ilmeistä kuin Kuuluisuus-esiintymissä.

Ravinto	
F 6. lk	36
F 9. lk	29
M 6. lk	28
M AMK	27
M 9. lk	27
F AMK	23

Taulukko 14.

Ravinto-luokkaan kuuluvat sekä ruoat että juomat. Esiintymiä on runsaasti, arviolta noin kolmannes joka ryhmässä. Sukupuolijakaumastakaan on vaikea tehdä päätelmiä, sillä erot ryhmien välillä eivät ole huomattavia. Monelle kirjoittajalle ruoka tai juoma ovat tärkeä osa unelmien päivää, ja esimerkiksi aamupalan kuvaus toistuu samansisältöisenä ryhmästä toiseen. Pekoni ja kananmuna, kuin myös paahtoleipä ja tuoremehu ovat monessa tekstissä aamupalan sisältönä. Usein se on vielä jonkun toisen valmistama, eli kirjoittajat vain kävelevät valmiiseen pöytään.

Hyödyke	
M 9. lk	23
M 6. lk	22
F 9. lk	18
F 6. lk	18
F AMK	17
M AMK	14

Taulukko 15.

Hyödykkeet tarkoittavat esimerkiksi tavaroita ja matkoja. Miespuolisilla kirjoittajilla esiintymiä on jonkin verran naisia enemmän. Vaikka naispuoliset kirjoittajat usein kertovat shoppailusta, läheskään aina he eivät yksilöi tavaroita; shoppailu on siis myös vain tavaroiden katselua, ei pelkkää hankkimista. Siksi se onkin luokiteltu harrasteisiin, sillä kyseessä on tekeminen, vieläpä mielekäs sellainen.

Ura	
M AMK	9
F AMK	7
M 6. lk	2
F 9. lk	2
M 9. lk	0
F 6. lk	0

Taulukko 16.

Uraan liittyvät haaveet ovat yleisimpiä vanhimpien kirjoittajien teksteissä. Tämä ei liene yllättävää, sillä ammattikorkeakouluopiskelijathan ovat jo tehneet valintansa ja lähteneet opiskelemaan itselleen uraa. Luonnollisesti opintojen jälkeen on haaveissa työllistyminen, joten urahaaveet ovat itsestäänselvyys. Yhdeksäsluokkalaiset joutuvat jo miettimään, mitä he aikovat peruskoulun jälkeen tehdä, joten pari ajatusta siihen suuntaan on jo olemassa.

Saavutus	
F 6. lk	12
M 9. lk	9
M 6. lk	7
F 9. lk	7
M AMK	5
F AMK	5

Taulukko 17.

Saavutus tarkoittaa kirjoittajan osaksi tullutta mainetta ja kunniaa. Nuorimpien kirjoittajien teksteissä esiintyy usein esimerkiksi voitto jossakin urheilulajissa.

Triviaalirutiini	
F 6. lk	29
M 6. lk	27
M 9. lk	25
F 9. lk	24
M AMK	23
F AMK	22

Taulukko 18.

Triviaalirutiineja esiintyy teksteissä runsaasti. Monesti ne esiintyvät joko tekstin alussa tai lopussa. Tyypillisiä ovat esimerkiksi aamuuskareiden kuvaus tai toisaalta iltatoimet. Eniten esiintymiä on nuorimpien kirjoittajien kirjoituksissa; kenties aamu- ja iltatoimet ovat vielä tärkeä osa arjen

rutiineja, ja ne on siksi heidän mielestään syytä mainita. Vähitellen niiden merkitys vaikuttaa vähenevän, eikä niitä niin usein enää mainita.

Bambergin (1997) näkemyksen mukaan lapsi oppii muodostamaan presuppositiot hahmojen järjestämiseksi tilassa ja ajassa ja suhteuttamaan ne toisiinsa moraalisen järjestyksen mukaisesti. Trivialiteettien käyttö vaikuttaa vähenevän iän myötä, mutta tilaa ja aikaa tulee pitää silti kyetä ilmaisemaan. Voisi siis kenties olettaa, että vanhetessaan kirjoittaja alkaa käyttää trivialiteettien ohella tai asemesta muita keinoja, joilla hän rajaa tapahtumisen puitteita.

Itsetunto	
F 9. lk	6
F 6. lk	5
F AMK	5
M AMK	4
M 6. lk	1
M 9. lk	1

Taulukko 19.

Itsetunto, itsetyytyväisyys ja ulkonäkö ovat kaikki Itsetunto-luokan alla. Taulukossa 19 on nähtävissä sekä sukupuolen että iän merkitys. Kyseiset aiheet esiintyvät eniten naispuolisten kirjoittajien teksteissä. Murrosikäisillä tytöillä esiintymiä on eniten, kuudesluokkalaiset ja ammattikorkeakouluopiskelijat jakavat seuraavan sijan. Miespuolisten kirjoittajien ryhmässä esiintymiä on eniten vanhimmilla kirjoittajilla; kuudes- ja yhdeksäsluokkalaiset jakavat seuraavan sijan.

Suosituimmat aiheet

Taulukko 20 esittelee aihepiirit suosituimmuusjärjestyksessä, ja mukana ovat esiintymät kummaltakin sukupuolelta kaikissa ikäryhmissä. Ehdottomasti eniten esiintymiä on Harrasteiden luokassa; eroa seuraavaan eli Ravintoon on 31,8 %. Sitten seuraavat järjestyksessä Triviaalirutiini, Ystävä ja Hyödyke. Sen jälkeen on jälleen isompi ero Parisuhteeseen. Viimeisenä on Terveys, josta esiintymiä on kaikkiaan vain kahdeksan.

Harrasteet	224
Ravinto	170
Triviaalirutiini	150
Ystävä	143
Hyödyke	112
Parisuhde	59
Perhe	51
Raha	47
Saavutus	45
Arvo	31
Autonomia	31
Itsetunto	22
Ura	20
Kuuluisuus	11
Terveys	8

Taulukko 20.

Ei liene yllätys, että mukava tekeminen sekä hyvä ruoka ja juoma ovat mukana, kun kirjoittajat ovat kertoneet, millainen heidän unelmiensa päivä olisi. Triviaalirutiineista kertominen on tulkintani mukaan eräs keino jäsentää ajallisuutta: mitä tapahtuu, kun päivä alkaa ja kun se loppu. Esimerkiksi hampaiden pesua ei teksteissä aleta kuvailla sen kummemmin, eli tahnavalinnat, mieluisimmat harjaustekniikat tms. loistavat poissaolollaan.

Aihepiirit esiintyvät teksteissä monesti yhdessä, ja esimerkiksi mielekästä tekemistä harrastetaan usein ystävien tai perheen kanssa.

Aiheiden muutokset miespuolisilla kirjoittajilla

Taulukko 21 esittelee aiheiden muutoksia miespuolisilla kirjoittajilla. Harrasteet ja Ravinto ovat joka ryhmässä suosituimmat aihepiirit, minkä jälkeen on hieman hajontaa. Triviaalirutiini, Ystävä ja Hyödyke ovat kuitenkin yleisesti ottaen seuraavaksi suosituimmat aiheet, vaikkakin ammattikorkeakoululaisilla Parisuhde on kiilannut tähän väliin ennen Hyödykettä.

M 6. lk		M 9. lk		M AMK	
Harrasteet	39	Harrasteet	38	Harrasteet	38
Ravinto	28	Ravinto	27	Ravinto	27
Triviaalir.	27	Ystävä	25	Triviaalir.	23
Hyödyke	22	Triviaalir.	25	Ystävä	22
Ystävä	18	Hyödyke	23	Parisuhde	16
Raha	16	Raha	13	Hyödyke	14
Perhe	11	Autonomia	9	Arvo	10
Kuuluisuus	7	Saavutus	9	Ura	9
Saavutus	7	Perhe	6	Raha	8
Autonomia	2	Parisuhde	5	Perhe	5
Ura	2	Kuuluisuus	2	Saavutus	5
Arvo	1	Itsetunto	1	Autonomia	4
Terveys	1	Arvo	0	Itsetunto	4
Itsetunto	1	Terveys	0	Terveys	2
Parisuhde	0	Ura	0	Kuuluisuus	1

Taulukko 21.

Vähiten esiintymiä on aihepiireissä Ura, Arvo, Terveys, Itsetunto ja Parisuhde. AMK-opiskelijoilla tosin Uralla ja Parisuhteella on selvästi enemmän esiintymiä; kyseiset aiheet ovat ikävaiheeseen liittyen ajankohtaisia.

Kuuluisuus-aihepiirillä on eniten esiintymiä kuudesluokkalaisten poikien teksteissä. Mikäli motivaatio tähän on esikuvallisuus, kuten edellä on spekuloitu, voimme huomata, että esikuvien merkitys alkaa vähetä nopeasti alakoulun jälkeen.

Aiheiden muutokset naispuolisilla kirjoittajilla

Myös naispuolisilla kirjoittajilla Harrasteet ja Ravinto ovat esiintymien kärjessä, jos kohta AMK-opiskelijoilla Parisuhde on yleisyydeltään toisena ja Ravinto – ruoka ja juoma – vasta kolmantena. Kuudes- ja yhdeksäsluokkalaisilla ystävät ovat kolmanneksi yleisin aihe, ja joka ikäluokassa Triviaalirutiini pitää neljättä sijaa. Edellä on arveltu triviaalirutiinien olevan keino ajalliseen rajaamiseen, so. unelmien päivän alkamiseen ja päättämiseen. Hyödyke – tavarat, matkat jne. - esiintyy joka ryhmässä likipitään yhtä usein; AMK-opiskelijoiden ryhmässä ko. esiintymiä on vain yksi vähemmän kuin muissa ikäluokissa.

Itsetunto – ulkonäkö, itsetunto jne. - esiintyy naispuolisten kirjoittajien teksteissä useammin kuin miespuolisten kirjoittajien teksteissä. Kuudesluokkalaisista pojista itsetuntoon liittyvä aihe on vain yhdellä kirjoittajalla, tytöistä esiintymiä on viisi; yhdeksäsluokkalaisista pojista ko. aihetta esiintyy niin ikään vain yhdellä kirjoittajalla, tytöistä kuudella. AMK-opiskelijoilla esiintymiä on lähes saman verran, naisilla vain yksi enemmän kuin miehillä.

Raha esiintyy miespuolisilla kirjoittajilla selvästi naispuolisia kirjoittajia enemmän. Kun kuudesluokkalaisilla pojilla Raha esiintyy 16 tekstissä, tytöillä esiintymiä on vain yksi. Yhdeksäsluokkalaisilla pojilla Raha esiintyy 13 tekstissä, ja vastaavan ikäluokan tytöillä vain viidessä. Myös AMK-opiskelijoiden ryhmässä sama ero on nähtävissä: miehillä esiintymiä on kahdeksan, naisilla neljä.

On mielenkiintoista huomata, että esikuvallisuus ei vaikuta olevan tytöille yhtä tärkeää kuin pojille: kuudesluokkalaisista pojista kuuluisia henkilöitä esiintyi seitsemällä kirjoittajalla, mutta saman ikäluokan tytöistä esiintymiä ei ole ainuttakaan. Yhdeksäsluokkalaisilla tytöillä esiintymiä on vain yksi, AMK-opiskelijoista ei ainuttakaan.

Parisuhde on aihe, jonka esiintyminen yleistyy iän myötä kummallakin sukupuolella. Kuudesluokkalaisilla pojilla esiintymiä ei ole lainkaan, tytöillä kaksi. Yhdeksäsluokkaisilla pojilla esiintymiä on viisi, tytöillä 12. AMK-opiskelijoista miehillä esiintymiä on 16, naisilla 24. Kautta linjan parisuhde vaikuttaa siis olevan naispuolisille kirjoittajille tärkeämpi aihe kuin miespuolisille.

F 6. lk		F 9. lk		F AMK	
Harrasteet	44	Harrasteet	33	Harrasteet	32
Ravinto	36	Ravinto	29	Parisuhde	24
Ystävä	31	Ystävä	28	Ravinto	23
Triviaalir.	29	Triviaalir.	24	Triviaalir.	22
Hyödyke	18	Hyödyke	18	Ystävä	19
Saavutus	12	Parisuhde	12	Hyödyke	17
Perhe	10	Perhe	12	Arvo	13
Autonomia	6	Autonomia	8	Perhe	7
Itsetunto	5	Saavutus	7	Ura	7
Parisuhde	2	Arvo	6	Saavutus	5
Arvo	1	Itsetunto	6	Itsetunto	5
Terveys	1	Raha	5	Raha	4
Raha	1	Ura	2	Terveys	3
Kuuluisuus	0	Terveys	1	Autonomia	2
Ura	0	Kuuluisuus	1	Kuuluisuus	0

Taulukko 22.

Tulosten koonti

Tässä työssä tutkimuskysymyksiä oli kaksi:

1. Miten monesta aiheesta kirjoitetaan?
2. Mistä aiheista kirjoitetaan?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla todetaan, että kokonaiskeskiarvo aiheiden esiintymisestä tekstiä kohden oli 3,74. Käytännössä se siis tarkoittaa 3-4 aihetta per teksti, yleensä lähempänä 4:ää. Minimiaihemäärä oli 1, maksimi 8. Kumpikin ääripää saattaa viitata heikkoon kirjoittajaan, mutta se pitää suhteuttaa tekstin kokonaispituuteen.

Erityisesti 6.-luokkalaisilla saattoi esiintyä jopa vain 1-2 virkkeen mittaisia tekstejä, joissa käsiteltiin vain yhtä aihetta. AMK-opiskelijoilla yhtä aihetta käsitelleet tekstit olivat ohjeistuksen mukaisesti noin 300 sanan mittaisia, joten tällaisessa tapauksessa yhden aiheen käsittely on puolestaan kattavaa. Vähäinen aiheiden lukumäärä ei siis välttämättä vielä kerro heikosta kirjoittajasta, ja toisaalta se saattaa viitata myös motivaation puutteeseen.

Vastaavasti suuri aiheiden lukumäärä ei ole vahvan kirjoittajan merkki. Jos teksti on verraten lyhyt ja sisältää monta aihetta, on vaikea välttyä luettelomaisuuden vaikutelmalta. Pidemmät tekstit saattavat sen

sijaan sisältää useampia aiheita, ja niiden käsittely voi olla taitavaa.

Vaikuttaa siltä, että iän myötä sanamäärä lisääntyy ja siihen suhteutettuna aiheiden lukumäärä vähenee, jolloin aiheita kyetään käsittelemään laajemmin ja niin ollen sisällöllisesti rikkaammin. Jokaisessa ikäryhmässä naispuolisten kirjoittajien tekstit olivat miespuolisten kirjoittajien tekstejä pidempiä.

Toinen tutkimuskysymys koski sitä, mistä aiheista teksteissä kirjoitettiin. Ennen varsinaiseen analyysiin ryhtymistä luin tekstejä läpi ja loin niiden perusteella luokat, joihin jokainen vastaan tuleva aihe olisi sijoitettavissa. Luokkien sijoittaminen yläkategorioihin oli enemmän keinotekoinen ratkaisu, jonka tarkoituksena oli selkeyttää ryhmittelyä. Jälkeenpäin ajatellen luokka Itsetunto & itsetyytyväisyys & ulkonäkö olisi kuulunut MUUT-yläkategoriaan, mutta huomattuani asianlaidan kesken tutkimuksen en voinut lähteä sitä enää muuttamaan. En voi siis sanoa olevani täysin tyytyväinen lopullisiin yläkategorioihin, mutta itse tutkimuksen kannalta tällä asialla ei lopulta ollut merkitystä.

Harrasteet	224
Ravinto	170
Triviaalirutiini	150
Ystävä	143
Hyödyke	112
Parisuhde	59
Perhe	51
Raha	47
Saavutus	45
Arvo	31
Autonomia	31
Itsetunto	22
Ura	20
Kuuluisuus	11
Terveys	8

Viisi suosituinta aihetta olivat Harrasteet, Ravinto, Triviaalirutiini, Ystävä ja Hyödyke. Tästä voidaan todeta, että unelmien päivään kuuluu mielekäs tekeminen ja hyvä ruoka, miellyttävä seura ja hyödykkeet (talo, auto, vaatteet, pelit jne.).

Triviaalirutiini eroaa muista aiheista semanttisesti, sillä se käsitteli usein aamu- ja iltatoimia, nukkumaanmenoa ynnä muuta sellaista. Ennen kaikkea triviaalirutiinien tehtävänä oli luoda teksteihin ajallisia ja paikallisia kiintopisteitä. Kuten sekä Pehkonen (2013), Heikkinen (2001) että Bamberg (1997) totesivat, narratiiveille on tyypillistä, että niistä erottuu alku, keskikohta ja loppu. Tutkimukseni perusteella triviaalirutiinien tehtävä tekstissä on nimenomaan tuo ajallinen rajaaminen.

Top 5:n ulkopuoliset aiheet alkavat olla henkilökohtaisia ja intiimejä. Ero viidenneksi ja kuudenneksi yleisimmän aiheen välillä onkin huomattava. Siinä missä viisi ensimmäistä aihetta tuntuvat käsittelevän nykyisiä hyviä asioita ja lyhyen aikavälin toiveita, loput aiheet vaikuttavat kestävämmiltä ja tulevaisuuteen suuntautuvilta.

Tarkasteltaessa Top 5:n ulkopuolisia aiheita voidaan todeta, että kun AMK-opiskelijoita verrataan 6.- ja 9.-luokkalaisiin, huomataan, että Parisuhde, Terveys, Arvo ja Ura alkavat tulla kirjoittajille tärkeämmiksi. Miehillä myös itsetunnon merkitys kasvaa, naisilla se pysyy suunnilleen samana. Iän myötä myös Perhe ja Saavutus alkavat menettää merkitystään. Miespuolisille kirjoittajille Hyödykkeen, Rahan ja kuuluisuuden merkitys laskee, naisilla niiden muutos on vähittäisempi tai se on ollut alun perinkin vähäinen. Todettakoon lisäksi, että suurin merkitys autonomialla on 9.-luokkalaisille.

Alun, keskikohdan ja lopun hahmottumisen ohella narratiiviin liittyy olennaisesti myös käsitys siitä, miksi kyseinen episodi on tärkeä kirjoittajan tai kertojan elämässä; tätä mieltä Herman (2009), Vuokila-Oikkonen, Fludernik (1996), Habermas ja Silveira (2007), McLean ja Breen (2008), Mäkinen (2014), Stein ja Albro (1997), McCabe (1997), Nicolopoulou (1997) ja Hermans (1997). Luvussa 1 olen pohtinut fiktiivisten tekstien ja narratiivin välistä probleemaa: narratiivin tulisi kertoa jostakin aidosti tapahtuneesta asiasta. Koska unelmakorpuksessa on kuitenkin nähtävissä sepitteellisiä elementtejä, olen päätenyt laventamaan narratiivin perinteistä käsitettä. Tutkimissani teksteissä aiheet kuvaavat asioita, jotka ovat olleet / tulisivat toteutuessaan olemaan merkittäviä kirjoittajan elämässä.

Tässä tutkimuksessa tehtävänanto luonnollisesti rajoittaa mahdollisten aiheiden esiintymistä. Luokat on tässä luotu aineistolähtöisesti, joten muunkinlaisia aiheita voisi hyvin olla olemassa. Toisaalta luokat on pyritty luomaan sen verran väljiksi, että niihin voidaan sijoittaa myös uusia aihealueita, mikäli tarve ilmenee. Pääosin luokat ovat myös sen verran selvärajaisia, ettei esiintymiä ole mahdollista sijoittaa kuin yhteen kerrallaan. Tarkoituksena on ollut saada jokainen aihe johonkin luokkaan kuuluvaksi.

Tulokset tiivistetysti

Tutkimukseni perusteella voidaan todeta, että naispuolisten kirjoittajien tekstit ovat nuoruudessa miespuolisten kirjoittajien tekstejä, mutta iän myötä tämä ero tasoittuu lähes samalle tasolle. Keskiarvollisesti aiheita oli 3,74 / teksti. Iän myötä aiheiden lukumäärä sanamäärään suhteutettuna vähenee, joten yksittäisiä aiheita käsitellään laveammin ja siten sisällöllisesti rikkaammin.

Viisi suosituinta aihetta olivat järjestyksessä Harrasteet, Ravinto, Triviaalirutiini, Ystävä ja Hyödyke. Triviaalirutiinin merkitys narratiiveissa oli ennen kaikkea episodin ajallinen rajaaminen yhden päivän mittaiseksi.

Kummallakin sukupuolella Perheen ja Kuuluisuuden merkitys laski iän myötä; vastaavasti Parisuhteen, Uran ja Arvon merkitys kasvoi. Tässä näkyi kehityksellisyys: omista vanhemmista alettiin irtaantua, ja tilalle tuli itsenäiseen elämään ja henkilökohtaiseen kasvuun liittyviä aiheita.

6. Pohdinta

Tämän työn tarkoituksena on ollut kartoittaa kvantitatiivisesti, mistä ja miten monesta aiheesta Unelmien päivä -kirjoitelmissa on kerrottu. Jokaisen aiheen kohdalla olen jonkin verran pohtinut sitä, mistä syystä tulokset ovat sellaisia kuin ovat. Kirjoittajat ovat olleet hyvin erilaisia, joten selkeitä yleistyksiä on ollut vaikea tehdä. Joitakin tendenssejä on toki tullut vastaan, ja olen käsitellyt niitä laajemmin.

Kirjoitelmissa on havaittavissa yhtäläisyyksiä. Jostakin syystä unelmien päivän halutaan syödä englantilainen aamupala, johon sisältyy ainakin pekonia, kananmunia, paahtoleipää ja tuoremehua. Aamupala on myös usein jonkun toisen valmistama, ja kirjoittaja haaveilee voivansa vain istua valmiiseen pöytään.

Yleisesti vanhempien merkitys vähenee, ja ajatukset oman perheen perustamisesta alkavat tulla tilalle. Mieluiten aikaa halutaan viettää ystävien, ei perheenjäsenten seurassa. Moni haluaa unelmien päivänään ulkomaille, esimerkiksi johonkin suurkaupunkiin tai sitten paratiisisaarelle. Jotkut taas haluavat oleskella kotimaassa luonnon lähellä; mikäli kirjoittaja kertoo olevansa mökillä, se sijaitsee yleensä järven rannalla.

Aiheissa on jonkin verran havaittavissa myös selkeämmin sukupuoleen liittyviä eroja. Pojat puhuvat tietokonepeleistä ja jalkapallosta, tytöt hevosista ja shoppailusta. Naispuolisille kirjoittajille raha ei ole mitenkään erityisen tärkeä aihe, kun taas miehet kirjoittavat siitä enemmän.

Miehille rahalla tuntuu olevan enemmän itseisarvoa: se on jotakin tavoiteltavaa sen itsensä vuoksi. Voiko tässä siis kenties näkyä edelleen konservatiivinen ajatus siitä, että perheen elannon hankkiminen on miesten tehtävä, ja siksi myös rahaa pitää saada paljon? Toisaalta rahan hankkiminen työnteolla ei tunnu niinkään kiinnostavalta, vaan äkkirikastuminen esimerkiksi lottovoitolla esiintyy teksteissä usein.

Muita nimenomaan miespuolisten kirjoittajien teksteissä esiintyviä aiheita ovat kuuluisat henkilöt, ja vaikuttaakin siltä, että he ovat tärkeitä ennen kaikkea antamansa esikuvan vuoksi. Tämä korostuu erityisesti nuorimpien kirjoittajien teksteissä. Idolit ovat monesti urheilusankareita tai

muusikoita, ja kirjoittajat saattavat haaveilla itsekin tulevansa tunnetuiksi urheilijoiksi tai muusikoiksi.

Naispuolisten kirjoittajien teksteissä puhutaan usein meikeistä, hiuksista ja vaatteista. Vaikuttaa siltä, että ”muiden katse” alkaa vaikuttaa tyttöihin jo nuorena, ja se liitetään usein myös itsetuntoon. Kun näyttää hyvältä, saa ihmisten hyväksynnän.

Kirjoitelmien perusteella suomalaisessa yhteiskunnassa haetaan hyväksyntää ulkoapäin: pojat haaveilevat tulevansa kuuluisiksi ja sitä kautta ihailuiksi, tytöt taas haluavat ihailua laittautumalla kauniiksi. Oman arvontunto ei vaikuta olevan sisäsyntyinen asia, vaan olonsa saa tuntea hyväksi vasta sitten, kun joku toinen sanoo niin. Kenties olen kärjistänyt tätä johtopäätöstä liiaksi, mutta miten muutenkaan selittää se, että jopa unelmien päivänä ”muiden katse” on niin vahvasti läsnä?

Kootusti yhteisiä aiheita ovat:

- englantilainen aamupala
- loma (paratiisissa, suurkaupungissa tai mökillä)
- lottovoitto
- hyväksyntä

Jatkotutkimus

Tutkimuksen tulosten perusteella on mahdollista suunnitella mahdollisia jatkotutkimuksia. Nostan seuraavassa esiin joitakin potentiaalisia aiheita.

- *Onko triviaalirutiinien esiintyminen tämänkaltaisessa tekstissä hyvän narratiivin merkki?*
- *Vaikuttaako kirjoittajan ikä tai sukupuoli mahdolliseen luettelomaisuuteen? Onko luettelomaisuudella aste-eroja? Voidaanko tätä tarkastelemalla määritellä hyvä narratiivi?*
- *Voiko käytettyjä aikamuotoja tarkastelemalla tehdä päätelmiä siitä, onko narratiivi fiktiivinen vai aidosti tapahtunut?*
- *Millaisia ajan ja paikan määreitä tekstissä on läsnä, ja millaista ajallisuus on näin ollen luonteeltaan (lineaarinen, katkeileva tms.).*
- *Millaiseen ympäristöön tapahtumat sijoittuvat (kesäinen mökkimaisema vs. huvipuisto), eli millainen tapahtuminen tai toiminta*

on kyseisessä miljöössä ylipäättään mahdollista?

- *Onko miljöössä eroja? Suosivatko vanhimmat kirjoittajat esimerkiksi pariisilaista ravintolaa, nuoret taas huvipuistoa tms.?*
- *Onko staattisuus tai liike riippuvainen siitä, kenen seurassa on ja myös, millaisin tavoin tämä näkyy?*
- *Ovatko perheenjäsenistä puhuttaessa käytetyt verbit luonteeltaan teonlaadultaan staattisempia kuin ystävien kohdalla?*
- *Millaisia ruokia ja juomia suositaan nuorempana, millaisia vanhempana, ja millaiseksi tilanteeksi ruokailu käsitetään?*

7. Lähteet

Bamberg, Michael 1997: A Constructivist Approach to Narrative Development. – Bamberg, Michael (toim.), *Narrative Development: Six Approaches 1997* s. 89–132. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.

Bamberg, Michael – Georgakopoulou, Alexandra 2008. *Small Stories As a New Perspective in Narrative and Identity Analysis*. Text & Talk 28 (3), s. 377–396.

Baron-Cohen, Simon 2004: *Olennainen ero. Totuus miehen ja naisen aivoista*. Suom. K. Pietiläinen. Terra Cognita, Helsinki.

Berman, Ruth – Slobin, Dan 1994: *Relating events in narrative. A cross linguistic developmental study*. Hillsdale NJ, Erlbaum.

Bruner, Jerome 1990: *Acts of meaning*. Cambridge MA, Harvard University Press.

Bruner, Jerome 2004: *Life as Narrative*. Social research 71(3), s. 691–710.

Czarniawska, Barbara 2004: *Narratives in Social Science Research*. London: Sage Publications.

Engel, Susan 1995: *The stories children tell: making sense of the narratives of childhood*. New York NY, W.H. Freeman & Company.

Fivush, Robyn – Brotman, Melissa – Buckner, Janine – Goodman, Sherryl 2000: Gender differences in parent–child emotion narratives. – *Sex Roles. A Journal of Research* 42, s. 233–253.

Fivush, Robyn – Buckner, Janine 2000: Gender, sadness, and depression: The development of emotional focus through gendered discourse. – Fischer, Agneta (toim.), *Gender and emotion: Social psychological perspectives. Studies in emotion and social interaction, 2nd series, 2*. 232–253. New York: Cambridge University Press.

Fludernik, Monika 1996: *Towards a 'Natural' Narratology*. London: Routledge.

Georgakopoulou, Alexandra 2007: *Small stories, interaction and identities*. Amsterdam: John Benjamins Publishing.

Gergen, Kenneth 1995: *Social construction and the educational process*. In L. Steffe (Ed.) *Alternative epistemologies in education*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Habermas, Tilmann – de Silveira, Cybèle 2007: *The Development of Global Coherence in Life Narratives Across Adolescence. Temporal, Causal, and Thematic Aspects*. *Developmental Psychology* 2008, Vol. 44, No. 3, s. 707–721.

Harré, Romano – Gillett, Grant 1994: *The discursive mind*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Heikkinen, Hannu 2001: *Narratiivinen tutkimus – todellisuus kertomuksena*. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PSkustannus.

Herman, David 2009: *Basic Elements of Narrative*. Malden: Wiley-Blackwell.

Hermans, Hubert 1997: *Self-Narrative in the Life Course. A Contextual Approach*. – Bamberg, Michael (toim.), *Narrative Development: Six Approaches 1997* s. 223–264. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.

Hickmann, Maya 2003: *Children's discourse. Person, space and time across languages*. Cambridge, Cambridge University Press.

Hudson, Judith – Shapiro, Lauren 1991: *From knowing to telling: the development of children's scripts, stories and personal narratives*. In: McCabe A & Peterson C (eds) *Developing narrative structure*. Hillsdale NJ, Erlbaum: 89–136.

Hyvärinen, Matti 2006: *Kerronnallinen tutkimus*. (julkaisematon) <http://www.uta.fi/yky/yhteystiedot/henkilokunta/mattikhyvarinen/index/Kerronnallinen%20tutkimus.pdf> (8.2.2018)

Hänninen, Vilma 1999: *Sisäinen tarina, elämä ja muutos*. Tampere: Acta Universitatis Tamperensis 696.

Johnston, Judith 2008: *Narratives: twenty-five years later*. *Topics in Language Disorders* 28: 93–98.

Korpjaakko-Huuhka, Anna-Maija 1995: *Kertomuksen koherenssi. Sarjakuvakertomuksen normaalivariaation piirteitä ja kuuden afaatikon kertomuksen analyysi*. Licentiate thesis. University of Helsinki, publications of the Department of Phonetics.

Kvantitatiivisen analyysin perusteet. Virtuaaliammattikorkeakoulu. <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464131489/1194289328583/1194289824724.html> (8.2.2018)

Labov, William – Waletzky, Joshua 1967: *Narrative analysis: Oral versions of personal experience*. – Helm (Ed.), *Essays on the verbal and visual arts: Proceedings of the 1966 annual spring meeting of the American Ethnological Society 1967* s. 12–44). Seattle, WA: University of Washington Press.

McCabe, Alyssa 1997: *Developmental and Cross-Cultural Aspects of Children's Narration*. – Bamberg, Michael (toim.), *Narrative Development: Six Approaches 1997* s. 137–174. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.

McLean, Kate – Breen, Andrea 2008: Processes and Content of Narrative Identity Development in Adolescence. *Gender and Well-Being. – Developmental Psychology* 2009, vol 45, No. 3, s. 702–710.

Mäkihonko, Minna 2006: *Luetun ymmärtämisen ja tuottavan kirjoittamisen kehittyminen alkuopetuksen aikana*. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja N:o 116. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Mäkinen, Leena 2014: *Narrative language in typically developing children, children with specific language impairment and children with autism spectrum disorder*. Väitöskirja. Acta Universitatis Ouluensis. Series B Humaniora 124.

Määrällinen analyysi 2015. Jyväskylän yliopisto. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineist-on-analyysimenetelmat/maarallinen-analyysi> (8.2.2018)

Nelson, Katherine. 1996: *Language in cognitive development: Emergence of the mediated mind*. Cambridge UK, Cambridge University Press.

Nelson, Katherine – Gruendel, Janice 1986: *Children's scripts*. In Nelson K (ed) *Even knowledge. Structure and function in development*. Hillsdale NJ, Lawrence Erlbaum: 21–46.

Nicolopoulou, Ageliki 1997: Children and Narratives. Toward an Interpretive and Sociocultural Approach. – Bamberg, Michael (toim.), *Narrative Development: Six Approaches 1997* s. 179–215. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.

Opetushallitus 2004. *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004*. http://www.oph.fi/download/139848_pops_web.pdf (7.2.2018)

Pajunen, Anneli 2012: Kirjoittamistaitojen kehitys 8–12-vuotiailla. – *Virittäjä* 1/2012 s. 4–32.

Pajunen, Anneli 2014: Suomen kielen myöhempi hallinta. Kouluikäiset ja nuoret aikuiset. – *Koneen säätö 2014. Tutkimushankkeet, tieteelliset*

seminaarit ja muu tieteen rahoitus. <https://koneensaatio.fi/rohkeat-avaukset/tuetut/tuetut2014/tutkimushankkeet-tieteelliset-seminaarit-ja-muu-tieteen-rahoitus/> (8.2.2018)

Pehkonen, Erkka 2013: *"Poikasi täältä jostakin"*. *Narratiiviset resurssit, diskurssit ja luovuus kirjoittaen kerrotuissa identiteeteissä jatkosodan aikaisissa kirjeissä*. Jyväskylä Studies in Humanities. Jyväskylän yliopisto.

Peterson, Carole – McCabe, Allyssa 1983: *Developmental psycholinguistics. Three ways of looking children's narrative*. New York NY, Plenum Press.

Piaget, Jean 1985: *The Equilibration of Cognitive Structures. The Central Problems of Intellectual Development*. Chicago: University of Chicago Press.

Quasthoff, Uta 1997: *An Interactive Approach to Narrative Development*. – Bamberg, Michael (toim.), *Narrative Development: Six Approaches 1997* s. 51–83. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.

Quasthoff, Uta – Becker, Tabea 2005: *Different dimensions in the field narration*. – Quasthoff, Uta M. & Becker, Tabea (toim.), *Narrative Interaction 2005* s. 1–11. *Studies in Narrative* 5. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Rappaport, Nigel 1997: *Transcendent Individual: Essays Toward a Literary and Liberal Anthropology*. London: Routledge.

Ricoeur, Paul 2002a: *Life in Quest of Narrative*. – Wood, John (toim.): *On Paul Ricoeur. Narrative and Interpretation*. 2nd ed. London: Routledge.

Riessman, Catherine Kohler 1993: *Narrative Analysis. Qualitative Research Methods Series 30*. London: Sage Publications.

Shiro, Martha 2003: *Genre evaluation in narrative development*. *Journal of Child Language* 30: 165–195.

Sinkkonen, Jari 2005: *Elämäni poikana*. WSOY.

Stein, Nancy – Albro, Elizabeth 1997: Building Complexity and Coherence. Children's Use of Goal-Structured Knowledge in Telling Stories. – Bamberg, Michael (toim.), *Narrative Development: Six Approaches 1997 s.* 5–44. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.

Stein, Nancy – Glenn, Christine 1978: *An analysis of story comprehension in elementary school children*. In: Freedle RO (ed) *New directions in discourse processing*. Norwood NJ, Ablex: 53–120.